Feodor Mihailovici Dostoievski

NEVASTA ALTUIA ŞI UN SOŢ SUB PAT

O întâmplare neobişnuită

— Fiți atât de bun, stimate domn, permiteți-mi, vă rog, să vă întreb ceva...

Trecătorul tresări şi se uită oarecum speriat la domnul cu blană de raton, care-l oprise tam-nesam în mijlocul străzii, pe la orele opt seara. De altfel, se ştie că dacă un domn din Petersburg intră intempestiv în vorbă, pe stradă, cu o persoană cu totul necunoscută, aceasta se sperie fără doar şi poate.

Aşa că trecătorul tresărişi se sperie niţeluş.

— Souzați-mă că vă inoportunez, zise domnul în blană de raton, dar eu... Eu, drept vorbind, nu ştiu... Sper că mă veți ierta... După cum vedeți, mă aflu într-o proastă dispoziție sufletească...

Tânărul, într-o scurtă blănită, abia atunci băgă de seamă că domnul cu blană de raton era într-adevăr surescitat. Fața lui zbârcită era cam palidă, îi tremura glasul, gândurile pesemne i se învălmăşeau, iar cuvintele nu se legau între ele. Era clar că făcea din răsputeri o imensă sforțare de a adresa o umilă rugăminte unei persoane, inferioare poate ca grad şi ca stare socială, căreia te vedeai constrâns a-i face asemenea rugă. Într-adevăr, rugămintea era nepoliticoasă, bizară şi lipsită de seriozitate, venind din partea

Feodor Mihailovici Dostoievski

NEVASTA ALTUIA ŞI UN SOŢ SUB PAT

O întâmplare neobişnuită

— Fiţi atât de bun, stimate domn, permiteţi-mi, vă rog, să vă întreb ceva…

Trecătorul tresări şi se uită oarecum speriat la domnul cu blană de raton, care-l oprise tam-nesam în mijlocul străzii, pe la orele opt seara. De altfel, se ştie că dacă un domn din Petersburg intră intempestiv în vorbă, pe stradă, cu o persoană cu totul necunoscută, aceasta se sperie fără doar şi poate.

Aşa că trecătorul tresărişi se sperie niţeluş.

— Souzaţi-mă că vă inoportunez, zise domnul în blană de raton, dar eu… Eu, drept vorbind, nu ştiu… Sper că mă veţi ierta… După cum vedeţi, mă aflu într-o proastă dispoziţie sufletească…

Tânărul, într-o scurtă blănită, abia atunci băgă de seamă că domnul cu blană de raton era într-adevăr surescitat. Faţa lui zbârcită era cam palidă, îi tremura glasul, gândurile pesemne i se învălmăşeau, iar cuvintele nu se legau între ele. Era clar că făcea din răsputeri o imensă sforţare de a adresa o umilă rugăminte unei persoane, inferioare poate

ca grad şi ca stare socială, căreia te vedeai constrâns a-i face asemenea rugă. Într-adevăr, rugămintea era nepoliticoasă, bizară şi lipsită de seriozitate, venind din partea unui domn care purta o blană atât de impozantă, un frac atât de respectabil, de o minunată culoare verde-închis, împestriţat de atâtea podoabe foarte semnificative. Se vedea cât de colo că toate acestea îl stânjeneau pe domnul cu blană de raton; în cele din urmă, surescitat cum era, nu mai putu răbda şi hotărî să-şi înăbuşe tulburarea şi să pună capăt, în mod onorabil, acestei scene neplăcute, pe care el însuşi o provocase.

— Scuzaţi-mă, vă rog, nu-s în apele mele; dar dumneavoastră, într-adevăr, nu mă cunoaşteţi… Iertaţi-mă că v-ani deranjat… M-am răzgândit.

În acelaşi timp, îşi ridică respectuos pălăria şi o luă la fugă mai departe.

— Dar fiţi atât de bun şi permiteţi-mi…

Totuşi omuleţul se mistui în beznă, lăsând încremenit pe domnul cu scurta de blană.

„Ce om sucit!” se gândi tânărul. Apoi, minunându-se la culme, îşi veni în fire din starea de prostraţie, îşi aduse aminte de ale lui şi începu să se plimbe înainte şi înapoi, cu ochii ţintă la poarta unei case cu nenumărate etaje. Se lăsa ceaţă şi tânărul se bucură întrucâtva, deoarece plimbarea lui prin pâclă era mai puţin vizibilă – deşi, în treacăt fie zis, nu l-ar fi zărit poate decât vreun birjar care şi-ar fi aşteptat în zadar, o zi întreagă, muşteriii.

— Scuzaţi!

Trecătorul tresări din nou: în faţa lui se ivi iarăşi domnul în blană de raton.

— Iertaţi-mă că vă deranjez încă o dată… Începu el vorba; dar dumneavoastră sunteţi desigur o persoană distinsă! Să nu mă luaţi drept un ins oarecare din punct de vedere social; de altfel, mă cam încurc… Dar vă rog să priviţi lucrurile în fond, omeneşte… În faţa dumneavoastră,

domnule, se află un om nevoit să vă facă o umilă rugăminte.,.

— Dacă-mi stă în puteri... Şi ce doriţi?

— Vă gândiţi, poate, c-o să vă cer bani! Rosti enigmaticul domn, strâmbându-şi gura într-un râs isteric şi pălind la faţă.

— Da de unde, nici vorbă...!

— Ba nu, nu! Văd că vă inoportunez! Iertaţi-mă, dar nu mai pot răbda. Să aveţi în vedere că mă găsesc într-o tensiune nervoasă, aproape scos din minţi şi să nu trageţi cine ştie ce concluzii...

— Treceţi la subiect, vă rog, la subiect! Răspunse tânărul, dând din cap încurajator, cu nerăbdare.

— A! Va să zică, aşa! Sunteţi un om atât de tânăr şi mă chemaţi la ordine ca pe un băieţandru prostuţ! Hotărât că am dat în mintea copiilor! Spuneţi-mi sincer, cum vă par acum, în starea mea de înjosire?

Tânărul se fâstâci şi nu răspunse.

— Permiteţi-mi să vă întreb deschis: n-aţi văzut cumva o doamnă? Asta-i toată rugămintea mea! Rosti în sfârşit cu hotărâre domnul în blană de raton.

— O doamnă?

— Da, o doamnă.

— Am văzut... Dar, trebuie să recunosc, au trecut atâtea...

— Exact! Răspunse omul enigmatic, cu un surâs amar pe buze. M-am încurcat, nu asta am vrut să întreb, scuzaţi! Am vrut să spun: dacă n-aţi văzut întâmplător o doamnă în blană de vulpe cu un capişon de catifea neagră şi cu o voaletă de aceeaşi culoare?

— Nu, n-am văzut una ca asta... Nu, parcă n-am observat.

— În cazul acesta, scuzele mele, domnule!

Tânărul dădu să mai întrebe ceva, dar domnul în blană de rator se şi făcu nevăzut, lăsând din nou înmărmurit pe interlocutorul său răbdător. „Lua-l-ar dracul 1” se gândi tânărul, vădit contrariat.

Îşi ridică cu ciudă gulerul de biber şi, respectând unele pre-cauţiuni, începu din nou să se plimbe pe lângă poarta casei cu nenumărate etaje. Se înfuriase de-a binelea.

„Oare de ce nu mai iese? Îşi zise. E aproape opt!”

Chiar atunci ornicul din turn bătu opt ceasuri.

— Ah! Naiba să te ia, la urma iirmei!

— Scuzaţi 1

— Ba pe mine să mă scuzaţi că v-am zis aşa… Dar aţi răsărit atât de neaşteptat în faţa mea, că m-am speriat răiu de tot, spuse trecătorul, încruntându-se şi cerându-şi iertăciune.

— Vin iarăşi la dumneavoastră. De bună seamă trebuie să vă par agitat şi straniu.

— Fiţi bun şi lăsaţi la o parte fleacurile. Explicaţi-vă cât mai repede. Încă nu ştiu în ce constă dorinţa dumneavoastră…!

— Vă grăbiţi? Ştiţi ce, domnule? Am să vă povestesc totul, deschis, fără înfloriturі. Ce să-i faci! Împrejurările leagă uneori oameni cu caractere diferite… Dar văd că sunteţi nerăbdător, tinere domn! Şi aşa… de altfel nici nu ştiu cum să încep: caut o doamnă (am hotărât să dau totul pe faţă). Eu musai vreau să aflu unde a intrat doamna asta! Cine-i anume? Cred, tinere, că n-aveţi nevoie să ştiţi cum o cheamă.

— Nu, nu, spuneţi mai departe.

— Mai departe, tinere domn! Dar cu ce ton îmi vorbiţi! Iertaţi-mă, poate v-am jignit, spunându-vă, tinere”… N-am avut însă nici o… Într-un cuvânt, daca doriţi să-mi faceţi un imens serviciu, aflaţi că o cucoană, adică o femeie cumsecade, vreau să spun, dintr-o familie excelentă, nişte cunoscuţi ai mei… Mi s-a încredinţat, ca să zic aşa… Doar trebuie să aveţi în vedere că eu nu-s familist…

— Ei şi?

— Puneţi-vă în pielea mea, tinere (ah! Iarăşi! Scuzaţi-mă; veşnic vă spun mereu „tinere”). Fiecare minut mi-i scump…

Închipuiţi-vă că doamna asta… Dar nu puteţi să-mi spuneţi cine locuieşte în casa de aici?

— Hm! Locuieşte doar multă lume.

— Aşa-i, aveţi perfectă dreptate, răspunse domnul în blană de raton, zâmbind a râde pentru salvarea bunei-cuviinţe, simt că o iau niţel razna… Dar de ce-mi vorbiţi cu asemenea ton? După cum vedeţi, eu recunosc din adâncul inimii că o iau razna şi, dacă sunteţi un om trufaş, vă daţi seama cât de mult m-am înjosit… După cum v-am spus, o doamnă cu purtări distinse, adică cu un fond cam facil – iertaţi-mă, iarăşi o iau pe de lături: parcă aş vorbi de-un soi de literatură. Aşa au scornit unii, de pildă, că Paul de Kock are un fond facil.1 De altfel, tot necazul mi se trage de la Paul de Kock… Asta-i…

Tânărul îl privea cu compătimire pe domnul în blană de raton care parcă bătea rău de tot câmpii, iar după ce isprăvi de vorbit, rămase ou ochii pironiţi la dânsul, cu un surâs fără noimă şi, cu mâna tremurătoare, îl trăgea din senin de reverul scurtei.

— Întrebaţi cine locuieşte aici? Spuse tânărul, dându-se puţin înapoi.

— Da, locuieşte multă lume, mi-aţi şi spus adineauri.

— Aici… Ştiu că locuieşte şi Sofia Ostafievna, rosti tânărul în şoaptă şi chiar cu un ton de compasiune.

— Ei, vedeţi, vedeţi?! Înseamnă, tinere, că totuşi ştiţi ceva!

— Vă asigur că nu ştiu nimic, absolut nimic… Mi-am închipuit după surescitarea dumneavoastră.

— Am aflat numaidecât de la bucătăreasă că ea vine aici. Dar n-aţi nimerit, fiindcă nu vine la Sofia Ostafievna… De altfel nici n-o cunoaşteţi.

— Nu? Atunci, scuzaţi-mă…

— Pesemne, tinere, toate acestea nu vă prea interesează, zise ciudatul domn cu o amară ironie.

— Ascultaţi, spuse tânărul, oarecum încurcat. Eu nu cunosc în fond pricina stării dumneavoastră sufleteşti. Aţi fost, probabil, înşelat? Spuneţi-mi pe şleau.

Tânărul surise încurajator.

— Cel puţin ne vom înţelege amândoi, adăugă el şi întreaga sa persoană exprimă o mărinimoasă înclinare de a-i face o reverenţă.

— M-aţi distrus! Dar – vă mărturisesc cu toată sinceritatea – e-ntocmai aşa… cu cine însă nu se întâmplă la fel!… Sunt mişcat până-n a'dâncul sufletului de participarea domniei-voastre la necazul meu. Trebuiessă recunoaştem, noi între noi, tinerii… Deşi nu mai sunt aşa de tânăr, cunosc viaţa de becher, ştiţi, din obişnuinţă, tot printre holtei… Ştiu doar…

— Ei, bine, se ştie, se ştie! Dar cu ce v-aş putea fi de folos?

— Latăce! Vă rog să consimţiţi că vizitarea Sofiei Ostafievna… De altfel, eu încă nu ştiu cu siguranţă la cine s-a dus cucoana asta. Ştiu numai că se află în casa de aici. Dar când v-am văzut plimbându-vă şi cum eu mă plimbam pe partea cealaltă, mi-am zis: Eu, uite, o aştept pe doamna asta, ştiu că ea-i aici. Aş fi vrut s-o întâlnesc şi să-i explic cât este de necuviincios şi de mârşav faptul de a… într-un cuvânt, mă înţelegeţi…

— Hm! Ei, bine?

— Şi când te gândeşti că demersul acesta nu-l fac pentru mine! Nici să nu vă treacă prin minte. E vorba doar de nevasta altuia! Bărbatul său se află colea, pe podul Voznesenski. El vrea s-o surprindă, dar nu se poate hotărî. Încă nu crede, ca orice soţ… (aici, domnul în blană de raton dădu să surâdă). Iar eu sunt amicul lui. Conveniţi şi dumneavoastră, sunt un om care mă bucur de oarecare consideraţie, eu nu pot fi acela drept care mă luaţi…

— Bineînţeles, ei şi? Ce mai e…?

— Şi aşa, eu o tot urmăresc, ca s-o surprind (m-a însărcinat chiar nefericitul soţ!). Dar ştiu ce vicleană-i doamna asta tânără (veşnic se culca doar cu Paul de Kock sub pernă) şi sunt sigur că are să se strecoare pe nevăzute… Mie mi-a suflat bucătăreasa că ea vine aici. Am pornit ca un nebun într-acoace, cum am avut ştirea la mână. Vreau s-o prind. De mult am bănuit-o. De aceea am

vrut să vă rog, cum tot vă plimbaţi pe aici, ca dumneavoastră, dumneavoastră… Nu ştiu cum să vă spun…

— Dar haide odată! Ce doriţi?

— Da-a… Însă n-am avut onoarea să fi făcut cunoştinţă. De aceea nu îndrăznesc să vă descos: ce şi cum?… În orice caz, pei-miteţi-mi să facem cunoştinţă; e un prilej plăcut!

Domnul în blană de raton, vibrând de emoţie, scutură cu efuziune mâna tânărului.

— Asta ar fi trebuit s-o fac chiar de la început, adăugă el, dar am uitat toate regulile de politeţă.

Pe când vorbea, domnul în blană de raton nu putea sta potolit, arunca priviri neliniştite în juru-i, tropăia mărunţel pe loc şi, pe mică pe ceas, îl apuca cu mâna pe tânăr, ca un om în primejdie de înec.

— Vedeţi, urmă el, vroiam să mă adresez dumneavoastră, ca unui prieten… Iertaţi-mi această libertate… V-aş ruga să umblaţi pe partea cealaltă şi înspre ulicioară, unde dă ieşirea de serviciu. Dacă nu-i nimic, circulaţi ca şi cum aţi face pe stradă litera U. Eu, din parte-mi, am să circul prin faţa intrării principale – aşa că n-are să ne scape. Tot timpul mi-a fost teamă să nu mi se strecoare printre degete. Nu vreau să-mi zboare din palmă. Cum veţi vedea-o, opriţi-o şi daţi-mi glas… Dar nebun mai sunt! De-abia acum văd toată prostia şi necuviinţa propunerii mele!

— Ce mai e şi asta? Nu, vă rog…!

— Nu merit nici un menajament. Sunt într-o proastă dispoziţie sufletească şi mă pierd, cum nu m-am pierdut niciodată! Parcă aş fi fost târât înaintea judecăţii! Vă mărturisesc că vă voi fi recunoscător, tinere şi mă voi purta cu inima deschisă faţă de dumneavoastră. Chiar vă luasem drept amantul ei!

— Cu alte cuvinte, vreţi să aflaţi ce hram port eu aici?

— Nobile şi preacinstite domn, departe de mine gândul că dumneavoastră aţi fi el. Nu vă voi întina cu bănuiala asta, dar… Dar daţi-mi cuvântul de onoare că nu sunteţi amantul ei…!

— Prea bine, vă dau cuvântul meu de onoare că sunt amant, dar nu amantul nevestei dumneavoastră. Altfel, n-aş fi în stradă, ci m-aş afla înlăuntru, împreună cu dânsa.

— Amantul nevestei mele? Dar, tinere, cine v-a spus că am soţie? Sunt holtei, eu, adică, însuşi amantul…

— Aţi spus că există un soţ… la podul Voznesenski…

— Desigur, fără îndoială, spun şi eu verzi şi uscate; dar sunt pe lume şi alte relaţii între oameni! Şi vă rog să conveniţi, tinere, că există o oarecare uşurătate a caracterelor, adică…

— Ei, haide-haide, bine-bine…!

— Rămâne stabilit că eu nu-s de loc soţ…

— Vă cred. Dar vă declar cu toată sinceritatea că, încercând să vă schimb convingerile, eu însumi vreau să mă liniştesc şi, de aceea, drept vorbind, sunt şi eu sincer cu dumneavoastră: m-aţi indispus şi mă încurcaţi. Vă făgăduiesc că am să vă chem. Dar vă rog frumos să-mi lăsaţi mie looul de aici şi să vă depărtaţi cât mai mult. Căci aştept şi eu pe cineva.

— Vai de mine, vai de mine, plec numaidecât, respect pătimaşa impacienţă a inimii domniei-voastre. Înţeleg asta, tinere. Ah, cât de bine vă înţeleg acum!

— Bine, bine… ^

— La revedere!… Dar, scuzaţi-mă, tinere, mai am încă ceva… Nu ştiu cum să spun… Daţi-mi cuvântul de om nobil şi de onoare că nu sunteţi amantul ei!

— Pentru numele lui Dumnezeu!

— Şi încă o întrebare – ultima: cunoaşteţi numele de familie al soţului aceleia… Care constituie, cum să zic, obiectul aşteptării domniei-voastre?

— Bineînţeles că-l cunosc: nu-i numele domniei-voastre şi basta!

— Dar de unde îmi cunoaşteţi numele?

— Daţi-mi un moment ascultare şi vedeţi-vă de drum! Vă pierdeţi vremea degeaba! Are să vă scape ea între timp printre degete de o mie de ori… Ce mai staţi? Ei bine, dama

dumneavoastră are blană de vulpe şi glugă, iar a mea pardesiu în carouri şi pălărioară bleu de catifea... Ce vă mai trebuie? Ce vreţi mai mult?

— Pălărioară bleu de catifea! Are şi pardesiu în carouri şi pălărioară bleu, exclamă domnul cel inoportun, întorcându-se brusc din drum.

— Uf, la dracu'! Dar se pot întâmpla asemenea coincidenţe... In definitiv, ce-aveţi cu mine? A mea doar nu se duce acolo!

— Dar unde-i cea – a domniei-voastre?

— Vreţi neapărat să ştiţi unde se află? Ce vă priveşte?

— Trebuie să recunosc că şi eu tot despre...

— Uf, Doamne 1 Dar n-aveţi pic de ruşine! Ei bine, a mea are nişte cunoştinţe la etajul doi, spre stradă. Ce mai vreţi? Să vă indic persoanele, cu numele lor, hai?

— Sfinte Dumnezeule! Şi eu am cunoscuţi la etajul doi, cu ferestrele tot la stradă... De pildă, generalul...

— Cum? Un general?

L

— Da, un general. De altfel, pot să vă spun şi care general: ei bine, îi vorba de generalul Poloviţân.

— Bună treabă! Nu, nu-i el! (Ah, dracu' să-l ia, dracu' să-l ia!)

— Nu sunt ei?

— Nu-s ei!

Amândoi tăcură şi se priviră încurcaţi unul pe altul.

— Mă rog, adică de ce mă tot priviţi aşa? Izbucni domnul cel tânăr, căutând, înciudat, să-şi alunge starea de încremenire şi de îngândurare care-l cuprinsese.

Domnul începu să se frământe:

— Eu, eu, recunosc...

— Nu, staţi, permiteţi-mi, vă rog, mai bine să stăm de vorbă rezonabil. E un interes comun. Lămuriţi-mă... Pe cine aveţi acolo...?

— Adică, ce cunoştinţe?

— Da, ce cunoştinţe...

— Ei, vedeţi, vedeţi… După ochi îmi dau seama că am ghicit!

— La dracu'! Ei bine, nu, nu, la dracu'! Ce? Sunteţi orb? Eu doar stau aici în faţa dumneavoastră, nu mă aflu împreună cu dânsa. Ei? Atunci, cum vine treaba? Hm, drept vorbind, mie mi-i totuna: îmi spuneţi, ori nu-mi spuneţi!

Domnul cel tânăr, turbat de mânie, făcu de vreo două ori stânga-mprejur şi schiţă cu mâna un gest a lehamite.

— Dar eu n-am nici o pretenţie, vai de mine! Ca om de onoare, am să vă povestesc totul. Mai întâi, soţia venea aici singură. E rudă cu dânşii. Şi nici n-am bănuit nimic. Ieri, îl întâlnesc pe excelenţa-sa, care-mi spune că de trei săptămâni s-a mutat de aici în alt apartament; iar soţia… Adică nu a mea (ci soţia domnului de pe podul Voznesenski), va să zică cucoana aceasta spusese bărbatului său că acum trei zile fusese la dânşii în apartamentul de aici… Pe de altă parte, bucătăreasa mi-a povestit că apartamentul locuit de excelenţa-sa a fost închiriat de un oarecare tânăr cu numele de Bobâniţân…

— Ah, ducă-se dracului, ducă-se dracului!

— Stimate domn, sunt înfricoşat, sunt îngrozit!

— Uf, ducă-se dracului! Mie, drept să vă spun, nu-mi face nici cald, nici rece înfricoşarea sau groaza dumneavoastră. Vai, uite-uite, parcă s-a zărit ceva, colea…

— Unde? Unde? Numai strigaţi odată: Ivan Andreici! Şi zbor…

— Bine, bine! Ah, la dracu', la dracu'! Ivan Andreici!

— Aici! Strigă Ivan Andreici, cu sufletul la gură. Ei, ce-i? Ce-i? Unde?

— Nu. Te-am strigat numai aşa… Am vrut doar să ştiu cum se numeşte doamna asta?

— Glaf…

— Glafira”?

— Nu, nu chiar Glafira… Scuzaţi-mă, dar nu vă pot spune numele ei.

Rostind vorba asta, stimabilul domn se făcu alb ca varul.

— Da, bineînţeles, nu-i Glafira; ştiu şi eu că nu-i Glafira; nici aceea nu-i Glafira. Dar vorba e: cu cine-i acum?

— Unde?

— Acolo! Ah, la draou'! La dracu'! (Tânărul nu-şi afla locul de turbare.)

— A, ia te uită! Cum aţi ştiut că o cheamă Glafira?

— Dar, la urma urmei, ce dracu'! Pe deasupra mai am tevatură şi cu dumneavoastră! Spuneaţi doar că pe dama dumneavoastră n-o cheamă Glafira…!

— Stimabile, cu ce ton îmi vorbiţi!

— Uf, la dracu'! De ton îmi arde mie acum? Dar ce-i cu dânsa? Vi-i soţie ori ba?

— Nu! V-am spus doar că nu-s însurat!… N-aş fi pomenit de d/âcu' la fiecare pas faţă de o persoană respectabilă, căzută într-un necaz – o persoană, zic, dacă nu demnă de toată stima şi co^sideraţiunea, cel puţin binecrescută. Văd că rostiţi într-una: La dracu'! Ducărse dracului!

— Ei şi! La dracu'! Asta-i, acum aţi priceput?

— Dumneavoastră sunteţi orbit de mânie, iar eu tac chitic. Doamne sfinte, dar cine-o fi oare?

— Unde?

Răsunară zgomote, hohote de râs… Două fete drăguţe ieşiră din pridvorul casei. Amândoi bărbaţii se repeziră spre ele.

— Aha, cine-mi sunteţi? Ce-i cu voi?

— Ce vă priveşte?

— Nu-s ele!

— Ce? N-aţi nimerit pe cele căutate? Rirjar!

— Încotro mergem, mamzel?

— La Pokrov. Urcă-te, Annuşka, te duc până acasă.

— Eu mă aşez de partea cealaltă. DiH drumul! Vezi să mâi repede…

Birjarul plecg, 50Ş

— De unde or fi venit?

— Doamne Dumnezeule, oare n-ar fi bine să ne ducem noi acolo?

— Unde?
— Cum unde? La Bobâniţân…
— Nu, nu se poate…
— De ce?
— Eu m-aş duce, bineînţeles; dar ea ar spune altăceva; ea., mi-ar lua-o înainte: doar o cunosc eu câtc parale face! Va spune că a venit dinadins, ca să mă prindă pe mine cu careva şi va arunca toată beleaua asupra mea!
— Să ştiţi că ea ar putea fi acolo! Parcă îmi spune inima că dumneavoastră ar trebui să vă duceţi la general…
— Păi, s-a mutat!
— N-are a face, nu mă înţelegeţi? Ea s-a dus, chipurile, la dânsul, iar dumneavoastră – la fel. Acum aţi priceput? Procedaţi aşa, ca şi cum n-aţi fi ştiut că generalul s-ar fi mutat şi aţi venit, adică, să vă luaţi soţia şi aşa mai departe.
— Şi pe urmă?
— Pe urmă puneţi gabja la Bobâniţân pe cine trebuie. Uf, drace, dar greu de cap mai…
— Dumneavoastră însă de ce ţineţi atâta ca eu să pun gabja pe cine trebuie? Ia să vedem, de ce…?
— De ce, de ce, tătucule? De ce? Iar o luaţi de la început? 'Of, Doamne, Doamne! Vă faceţi de râs, ce ridicol, ce greu de cap mai sunteţi!
— Atunci de ce vă interesaţi aşa de mult? Vreţi să aflaţi…
— Ce să aflu? Ce? Ei, la dracu'! Nu-mi arde acum de dumneavoastră! Am să mă duc singur, luaţi-o din loc, ştergeţi-o de aici, pândiţi-o, porniţi la goană, hai!
— Stimabile, v-aţi cam obrăznicit! Exclamă deznădăjduit domnul în blană de raton.
— Cum adică? Cum? M-am obrăznicit? Zise tânărul, cu dinţii încleştaţi, turbat de mânie, apropiindu-se de domnul în blană de raton: Cum adică, hai? Faţă de cine m-am obrăznicit? Răcni el cu voce tunătoare, strângându-şi pumnii.
— Dar, stimate domn, permiteţi-mi…

— Adică cine îi fi fiind dumneata, faţă de care m-am obrăznicit? Ce nume de familie ai?

— Nu înţeleg, tinere, cum vine vorba. Ce nevoie ai de numele meu? Eu nu-l pot declara… Mai bine merg cu dumneata.

Haidem, n-o să mă las, sunt gata de orice… Dar, crede-mă, merit expresii mai politicoase! Nu trebuie să-ţi pierzi prezenţa de spirit în nici o împrejurare. Chiar dacă te-a indispus ceva – şi bănuiesc ce anume – atunci nu trebuie, totuşi, să în treci măsura… Eşti un domn încă foarte, foarte tânăr!…

— Şi ce contează în ochii mei că dumneata eşti bătrân? Mare scofală! Ia-ţi tălpăşiţa, domnule, ce te tot învârteşti pe aici?

— Cum adică bătrân? Cum? Eu sunt bătrân? Bătrân doar ca grad. Apoi, eu nii mă învârt de loc pe aici…

— Se şi vede! Te rog însă s-o iei la sănătoasa…

— Nu, nu, rămân cu dumneata. Nu-mi poţi interzice. Mai ales că şi eu sunt amestecat în afacerea asta… de altfel, eu şi cu dumneata…

— Atunci mai încet, linişte, taci din gură!

Amândoi pătrunseră pe uşa de la intrare şi suiră scara până la etajul al doilea. Era întuneric beznă.

— Stai pe loc! N-ai cumva chibrituri? - Chibrituri? Ce fel de chibrituri?

— Nu fumezi trabuc?

— A, da! Am, am. Sunt aici. Iată-le, stai… Domnul în blană de raton se agită.

— Uf, ce om fără cap… drace! Parcă asta-i uşa…

— Asta – asta – asta • – asta – asta…

— Asta – asta – asta… Ce tot urli? Mai încet…!

— Stimabile, eu mi-am călcat pe inimă… Dar dumneata eşti obraznic. Asta eşti!

Sclipi o lumină.

— Ei, aici e: uite tăbliţa de aramă! Iată, scrie! Nu vezi: Bobâniţân?!…

— Văd, văd!
— Mai încet! Ce, s-a stins?
— S-a stins.
— Trebuie să batem la uşă?
— Da, trebuie! Răspunse domnul în blană de raton.
— Bate în uşă!
— Nu vreau, de ce să bat eu? Începe dumneata, bate dumneata întâi.
— Fricosule!
— Ba dumneata eşti un frico's! • – Şterge-o de a-ici!
— Aproape mă căiesc că ţi-am încredinţat secretul meu. Dumneata eşti un…
— Eu? Adică ce sunt eu?
— Un profitor de pe urma tulburării mele sufleteşti: ai văzut că mă aflu într-o stare de deprimare morală…
— Doi bani nu dau pe aşa ceva. Zău că-mi vine să şi râd. Şi cu asta – basta! * – Atunci, ce cauţi aici? ' – Dar dumneata?
— Splendidă moralitate! Remarcă mânios domnul în blană de; raton.
— Ce tot trăncăneşti despre moralitate? Ce te-a apucat? ' – Dar asta-i curat imoral!
— Ce anume?
— După dumneata, orice soţ jignit este un găgăuţă.
— Dar dumneata nu eşti soţul! Nu mi-ai spus că soţul se ' află acum pe podul Voznesenski? Atunci, dumneata ce hram porţi? Ce te legi de mine, ca scaiul?
— Fiindcă mi se pare că tocmai dumneata eşti amantul…!
— Ia ascultă, domnule, dacă o ţii mereu una şi bună, voi fi 1 nevoit să recunosc că dumneata eşti un găgăuţă. Adică ştii cine-i acela?
— Vrei să zici, prin urmare, că eu sunt soţul! Rosti domnul * cu blană de raton ou un ton, de parcă l-ar fi opărit cineva ou apă clocotită şi zvâcni îndărăt.
— Ssst! Taci din gură! M-auzi…
— Asta-i ea.
— Ba nu!

— Uf, ce întuneric! Beznă!

Se aşternu o linişte adâncă. Din apartamentul lui Bobâniţân se auziră zgomote.

— Adică ce rost are să ne certăm, stimate domn! Şopti persoana în blană de raton.

— Dar, mii de draci! Dumneata singur te-ai ofensat.

— Bine, dar dumneata m-ai scos din ţâţâni.

— Taci din gură!

— Recunoaşte că eşti încă foarte tânăr…

— Taci o-da-tă din gu-ră!

— Sunt de acord, bineînţeles, cu părerea dumitale că soţul care se găseşte într-o asemenea situaţie este un găgăuţă!

— N-ai să taci odată din gură? A-a-a!

— Nu înţeleg de loc prigoana asta îndârjită a unui soţ nefericit!

— Asta-i ea!

Dar între timp zgomotul se stinse.

— E ea?

— Ea! Ea! Ea! Adică, dumneata de ce te afli în treabă? Nu-i doar pacostea dumitale!

— Stimabile, stimabile! Mormăi domnul în blană de raton, pălind şi sughiţând a plâns. Eu sunt, fără îndoială, într-o proastă dispoziţie sufletească… ai văzut îndeajuns cum m-am înjosit. Aou-ma-i noapte, bineînţeles, dar mâine… Probabil mâine nici n-o să ne mai întâlnim, deşi nu mă sfiesc a mă întâlni cu dumneata. De altfel, nici nu sunt eu în cauză, ci amicul meu, cel de pe podul Voznesenski. Zău că el îi la mijloc! Nevasta lui e cu pricina. E vorba deci de soţia altuia. Bietul om! Te asigur, că-i un bun cunoscut al meu. Dă-mi voie să-ţi povestesc totul. După cum îţi poţi da seama şi singur, suntem adevăraţi prieteni. Altfel nu mi-aş fi făcut atâta sânge rău, îţi dai seama şi dumneata. De atâtea ori i-am spus: Ce ţi s-a abătut cu însurătoarea, dragul meu amic? Ai un titlu, eşti om cu stare, onorabil! De ce să schimbi toate acestea pe un capriciu de cochetărie? Spune şi dumneata, n-am dreptate? Nu şi nu, mă-nsor, zise el. Vreau fericire

familială!… A şi dat acum peste fericirea familială! Odinioară, el însuşi încornora pe soţi, iar acum soarbe singur cupa amărăciunilor… Te rog să mă ierţi, căci explicaţia mea a fost impusă de necesităţi!… E un om nenorocit, care-şi bea până la fund cupa amărăciunilor, asta-i!

Domnul în blană de raton sughiţă: parc-ar fi izbucnit de-a binelea în hohote de plâns.

— N-are decât să-i ia dracu' pe toţi! Pe lume sunt proşti cu ghiotura! Dar dumneata, în definitiv, cine eşti?

Domnul cel tânăr, în culmea furiei, scrâşni din dinţi:

— După toate acestea, vă rog să recunoaşteţi… Că m-am purtat cu dumneavoastră cu nobleţe şi cu inima deschisă… Şi drept răspuns – un asemenea ton!

— Vai de mine! Permiteţi-mi… Scuzaţi-mă… Vă rog… Dar cum vă cheamă?

— Asta nu! Ce nevoie aveţi de numele meu?

— A!

— Nu vă pot spune numele.,.

— Mă rog, îl cunoaşteţi pe Şabrin? Îl întrebă repede domnul cel tânăr.

— Şabrin!

— Da, Şabrin! A! (Aici, domnul cel tânăr îl tachina pe domnul în blană de raton.) Aţi înţeles cum stă afacerea?

— Nu-l cunosc, dar mă rog: care Şabrin? Răspunse buimăcit domnul în blană de raton. Nu-i vorba de Şabrin. E o persoană respectabilă! Vă iert nepoliteţa provocată de chinurile geloziei dumneavoastră.

— E un pungaş, un suflet corupt, un mitamic, un escroc, un delapidator de bani publici. In curând are să fie tras Ia judecată!

— Scuzaţi-mă, zise domnul în blană de raton, îngălbenindu-se la faţă. Dar nu-l cunoaşteţi. După cum văd, vi-i cu totul necunoscut.

— Într-adevăr, nu ştiu cum arată la faţă. In schimb, din surse foarte apropiate de dânsul, îl cunosc prea bine.

— Cam din ce surse, stimate domn? Am rămas descumpănit, după cum vedeţi…

— Un dobitoc, un gelos, care nu-i în stare să-şi păzească nevasta! Acesta-i el, în carne şi oase, dacă vă face plăcere să-l cunoaşteţi!

— Iertaţi-mă, tinere, dar în înverşunarea dumneavoastră sân-teţi pe-o cale cu totul greşită…

— Ah!

— Ah!

În apartamentul lui Bobâniţân se auzi din nou zgomot. O cheie se întoarse în broasca uşii. Răsunară voci.

— Ah, nu-i ea; nu-i ea! O cunosc după voce. Acum am descoperit totul: nu-i ea, zise domnul în blană de raton, îngălbenindu-se ca ceara.

— Tăcere!

Tânărul se lipi de perete.

— Stimate domn, eu o iau la sănătoasa: nu-i ea, sunt foarte bucuros.

— Foarte bine, n-aveţi decât, călătorie sprâncenată!

— Dar dumneavoastră de ce mai staţi aici?

— Ce-ţi fi având cu mine?

Uşa se deschise şi domnul în blană de raton, fără să mai aştepte, se năpusti valvârtej pe scară în jos.

Un bărbat şi o femeie trecură pe lângă tânăr, care avu o strân-gere de inimă. Se auzi un glas cunoscut de femeie; apoi hârâi o voce răguşită de bărbat, cu totul necunoscută.

— Nu-i nimic, voi da poruncă să tragă sania la scară, rosti vocea răguşită.

—; ^h, aşa? Foarte bine, de acord! Dă poruncă…

— Este acolo, mă întorc îndată. Doamna rămase singură.

— Glafira! Cum? Ţi-ai călcat jurămintele? Răcni tânărul, apu-când-o de mână pe doamnă.

— Vai, cine-i? Dumneata eşti, Tvorogov? Dumnezeule! Ce faci aici?

— Cu cine-ai fost aici?

— Dar ăsta-i soţul meu! Hai, pleacă, pleacă imediat! Are să iasă acuşi de acolo… de la familia Poloviţân. Pleacă, pentru numele lui Dumnezeu, pleacă!

— Poloviţân s^a mutat de aici de trei săptămâni. Ştiu tot! • – Vai! Şi doamna dădu buzna spre ieşire. Tânărul o ajunse din urmă.

— Cine ţi-a spus? Îl întrebă ea.

— Chiar soţul dumneavoastră, doamnă, Ivan Andreici. E aici, ^înaintea dumneavoastră, doamnă…

Ivan Andreici se afla într-adevăr în faţa uşii de la intrare.

— A, dumneata-mi erai? Exclamă domnul în blană de raton.

— Ah! Cest vous *? Izbucni Glafira Petrovna, năpustindu-se spre dânsul cu o sinceră bucurie. Vai, Doamne, să vezi ce mi s-a întâmplat! Am fost la familia Poloviţân. Închipuie-ţi… Ştii că ei locuiesc acum lângă podul Izmailovski… Doar ţi-am spus, mai ţii minte? Am luat de acolo o sanie. Caii s-au speriat, au luat-o la goană, au sfărâmat sania, iar pe mine m-au răsturnat la vreo sută de paşi de aici; birjarul a fost arestat, iar eu de groază îmi pierdusem minţile. Noroc de monsieur Tvorogov…

— Cum?

Monsieur Tvorogov semăna mai degrabă cu o stană de piatră decât cu monsieur Tvorogov.

— Monsieur Tvorogov m-a văzut aici şi s-a oferit să mă conducă. Dar acuma, cum te afli dumneata de faţă, nu pot decât să-ţi exprim călduroase mulţumiri, Ivan Ilici…

* Dumneata erai? (Fr.)

Doamna întinse mâna lui Ivan Ilici, care înlemnise de surprindere şi mai mult îi ciupi mâna decât i-o strânse.

— Monsieur Tvorogov e o cunoştinţă de-a mea. Am avut plăcerea să ne vedem la un bal, la familia Skorlupov. Parcă ţi-am povestit, nu? Cum de ai uitat, Coco?

— Ah, da, desigur! Cum să nu! Îmi aduc aminte! Zise domnul în blană de raton, supranumit Coco. Îmi pare foarte,

foarte bine de cunoştinţă – şi strânse cu efuziune mâna domnului Tvorogov.

— Cu cine stai de vorbă? Ce înseamnă asta? Eu stau şi te aştept… Răsună o voce răguşită.

În faţa acestui grup de persoane se arătă un domn lung cât o prăjină care îşi scoase lomionul şi îl privi atent pe domnul în blană de raton.

— Ah, monsieur Bobâniţân! Ciripi doamna. De unde veniţi? Ce întâlnire neaşteptată! Închipuiţi-vă, m-a răsturnat sania cu puţin mai înainte… Dar iată-l şi pe soţul meu! Jean! Monsieui Bobâniţân, ştii, de la balul Karpovilor…

— O, îmi pare foarte, foarte bine!… Dar, draga mea, aduc un cupeu, numaidecât!

— Adă, Jean, adă! Nu mai pot de spaimă. Tremur toată. Mă ia cu un fel de leşin… Pe diseară, la balul mascat, îi şopti lui Tvorogov… Rămâneţi cu bine, domnule Bobâniţân, rămâneţi cu bine! Ne vom întâlni, probabil, mâine, la balul dat de familia Karpov…

— Nu-nu, scuzaţi, dar mâine n-o să pot. Mâine, vorba ceea, dacă azi n-a prea fost… Domnul Bobâniţân mai mormăi ceva printre dinţi, bătu zgomotos din călcâiele cizmelor, se urcă în sania lui şi plecă.

Cupeul trase la scară. Doamna luă loc. Domnul în blană de raton se opri un moment. Parcă nu era capabil să facă vreo mişcare şi numai îl privea fără noimă pe domnul cel tânăr. Iar acesta zâmbi tâmp.

— Nici nu ştiu cum…

— Scuzaţi-mă, sunt foarte bucuros de cunoştinţă, îi tăie vorba domnul cel tânăr, înclinându-se pătruns de curiozitate şi de oarecare teamă.

— Sunt şi eu cât se poate de bucuros…

— Mi se pare că v-a căzut un galoş din picior…

— Mie? A, da! Mulţumesc, mulţumesc… Tot vroiam să-mi cumpăr o pereche, de cauciuc…

— În galoşii de cauciuc cam asudă piciorul, rosti domnul cel tânăr cu o nemărginită bunăvoinţă, după toate

aparenţele.
— Jean! Mai ai mult?
— Într-adevăr, asudă… Numaidecât, puişorule, numaidecât! Am o discuţie interesantă! Tocmai, cum aţi binevoit a observa, asudă piciorul… De altfel, scuzaţi-mă, eu…
— Vai de mine!
— Bucuros de cunoştinţă, foarte bucuros…
Domnul în şubă de raton se urcă şi el în cupeul care porni imediat. Tânărul rămase îndelung pe loc, petrecând careta cu ochii plini de uimire.

II.

Chiar în seara următoare se dădea un spectacol la opera italiană. Ivan Andreevici năvăli în sală ca o bombă. Niciodată nu se remarcase la dânsul până atunci asemenea jur ore *, asemenea pasiune pentru muzică. Se ştia cel puţin, cu ceilitudine, că Ivan Andreevici era mare amator să tragă un puişor ce somn de vreo oră sau două la opera italiană. Se şi pronunţase în câteva rânduri că la operă e plăcut şi chiar dulce somnul. „Până şi primadona, spunea el amicilor, miaună – ca o pisicuţă albişoară – un cân-ticel de leagăn.”
Dar -aceste aprecieri fuseseră făcute de dânsul mai demult, încă în timpul stagiunii trecute. Acum însă, vai! Ivan Andreevici nu-şi mai găsea somnul nici acasă, în timpul nopţii. Totuşi, dădu buzna ca un vifor în sala ticsită de lume. Chiar şi plasatorul se înfiora în faţa lui şi pe loc aruncă o privire bănuitoare cu coada ochiului spre buzunarul său lateral, aşteptându-se să vadă cu siguranţă mânerul unui pumnal, ascuns pentru orice eventualitate.
Trebuie să adăugăm că pe vremea aceea erau în floare două tabere, fiecare fiind adepta unei primadone. Unii se numeau *işti alţii *ini.2Amândouă taberele erau atât de mari admiratoare de muzică, încât plasatorii se temeau cu drept cuvânt de vreo manifestare prea accentuată de iubire

faţă de frumosul şi de superiorul acumulate în cele două primadone. Iată de ce, când văzu

+ Patimă nebună (it.).

O năvalnică izbucnire juvenilă în sala teatrului chiar din partea unui bătrân cărunt, deşi – în treacăt fie zis – nu cărunt de tot… om aşa, cam de vreo cincizeci de ani, cam pleşuv şi în genere respectabil ca înfăţişare, plasatorul îşi aduse aminte fără voie de superbele cuvinte ale lui Hamlet, prinţul danez: „Când bătrâneţea freamătă năprasnic, Ce-nseamnă tinereţea?”

Şi - după cum am spus mai înainte – se uită chiorâş la buzunarul lateral al fracului, nădăjduind să zărească un pumnal. Dar acolo era numai portofelul şi nimic mai mult.

Intrând ca o furtună în teatru, Ivan Andreevici făcu într-o clipă, cu privirea, ocolul tuturor lojilor de rangul al doilea şi – grozăvie! Inima i se opri într-o zvâcnire: ea era acolo! Şedea într-o lojă. Tot acolo se afla şi generalul Poloviţân, împreună cu soţia şi cu cumnata lui, precum şi aghiotantul său, un tânăr extrem de abil. De asemenea se găsea cu ei şi un civil oarecare… Ivan Andreevici îşi încorda atenţia la maximum, îşi ascuţi vederea, dar • – catastrofă! Civilul se ascunsese mişeleşte la spatele aghiotantului şi rămase în negura anonimatului.

Ea era aici, deşi spusese că va fi cu totul în altă parte!

Tocmai această duplicitate care, de la o vreme, se manifesta la fiecare pas al Glafirei Petrovna, îl distrugea pe Ivan Andreevici. Iar tânărul acela în haine civile îl făcu să ajungă la culmea disperării. Se lăsă în fotoliu zdrobit de-a binelea. Oare de ce? Cazul era foarte simplu…

Trebuie să menţionăm că fotoliul lui Ivan Andreevici se afla drept lângă lojile de la parter şi, afară de asta, loja trădătoare de rangul al doilea se afla chiar deasupra fotoliului său – aşa că, spre imensa lui nemulţumire, nu putea să vadă absolut nimic din ceea ce se petrecea deasupra lui. De aceea se înfurie şi începu să fiarbă ca un samovar.

Actul întâi, în întregime, trecu neobservat pentru dânsul, care nu auzi, adică, nici o notă. Avantajul muzicii ar consta, după unii, în faptul că impresiile muzicale se pot pune de acord cu orice fel de simţăminte. Omul vesel va găsi în sunete bucurie, iar cel mo-horit – tristeţe… In urechile lui Ivan Andreevici vuia o adevărată furtună. Iar drept culme a necazului său, răsunau voci atât de puternice de la spate, din faţă, de pe de lături, încât Ivan Andreevici îşi ieşi din fire, în sfârşit se încheie actul întâi. Dar în clipa când se lăsă cortina, eroul nostru avu o aventură aşa de extraordinară, că nici o pană n-ar fi în stare s-o descrie.

Se întâmplă uneori să cadă câte un program din lojile rangurilor de sus. Când se joacă o piesă plictisitoare, iar spectatorii cască de urât, lucrul acesta ia pentru dânşii proporţiile unui adevărat eveniment. Cu un deosebit interes ei urmăresc zborul hârtioarei extrem de subţirele, privind-o cum pică de la rangul superior şi găsesc o plăcere a-i însoţi călătoria în zigzaguri până la fotoliile de la parter, unde ea se aşază neapărat pe capul ouiva cu totul nepregătit pentru asemenea întâmplare. Într-adevăr, este foarte interesant să te uiţi cum se fâstâceşte persoana cu pricina (căci trebuie să se fâstâcească, fără doar şi poate). Pe mine mă înspăimântă totdeauna binoclurile doamnelor, aşezate pe bordura lojilor. Am impresia că au să cadă din moment în moment pe capul cuiva, care nu se aşteaptă de loc la o astfel de întâmplare. Dar îmi dau seama că n-ar fi locul să fac asemenea observaţie tragică şi de aceea o las pe seama foiletoanelor din gazetele care ne apără împotriva înşelătoriilor, a relei-credinţe şi a gândacilor (dacă-i aveţi prin casa), recomandând pe celebrul domn Principe, teribilul inamic şi adversar al tuturor gândacilor din lume, nu numai ruseşti, ci şi străini, cum sunt, de pildă, „şvabii” şi alţii.

Dar ceea ce s-a întâmplat cu Ivan Andreevici n-a mai fost descris nicăieri până acum. Căzu din zbor pe capul său – destul de pleşuv, cum v-am mai spus – nu un program.

Recunosc că am chiar mustrări de conştiinţă spunând ce i se lăsă pe cap, fiindcă e într-adevăr cam ruşinos să afirmi că pe capul respectabil şi dezgolit, adică lipsit în parte de păr, al gelosului şi iritatului Ivan Andreevici – a căzut din văzduh un obiect atât de imoral, de pildă, ca un bileţel de amor, intens parfumat. Bietul Ivan Andreevici, cu totul nepregătit pentru acest caz neprevăzut şi infam, se cutremură ca şi cum ar fi prins pe capul său un şoarece sau vreo fiară sălbatică.

În privinţa caracterului amoros al bileţelului nu putea fi nici o îndoială. Era scris pe o hârtie foarte parfumată, exact cum se scriu bileţelele în roman şi îndoit într-un format suspect de mic pentru a putea fi ascuns într-o mănuşă de damă. Căzuse pesemne din întâmplare în timpul transmiterii. Ceruse probabil cineva programul, iar bileţelul fusese introdus cu dibăcie înlăuntru şi era pe cale de a fi predat în mâini sigure. Dar în clipa următoare, poate un ghiont din nebăgare de seamă al aghiotantului, care se scuză cu o extremă abilitate de stângăoia sa – şi bileţelul lunecă mânuţa care tremura de tulburare; iar tânărul civil, care-şi întinse între timp mâna nerăbdătoare, căpătă tam-nesam, în loc de scrisorică, numai programul – cu care nu mai ştiu ce să facă. A fost o întâmplare neplăcută, stranie – acesta-i purul adevăr. Dar pentru Ivan Andreevici, trebuie să conveniţi, cazul acesta a fost >încă şi mai displăcut.

— Predestina *, şopti el scăldat de-o sudoare rece, strângând bileţelul în amândouă mâinile, predestina! Glonţul îl va nimici pe vinovat! Îi fulgeră prin minte. Ba nu, nu aşa! Ce-s eu de vină? Mai ales că mai este o vorbă: se găseşte totdeauna câte un ţap ispăşitor…

Dar puţine gânduri pot trece printr-un cap buimăcit de o întâmplare atât de neaşteptată?! Ivan Andreevici înlemnise pe scaun, cum se spune, mai mult mort decât viu… Era sigur că păţania lui fusese observată de jur împrejur, deşi între timp începuse o forfo-teală în toată sala, care chema cântăreaţa la rampă. Şedea în fotoliu atât de ruşinat, aşa de

tare roşise la faţă, neîndrăznind să ridice ochii din pământ, ca şi cum i s-ar fi întâmplat o neaşteptată neplăcere sau vreo neînţelegere într-o societate distinsă şi numeroasă, în sfârşit, se hotărî să-şi înalţe privirile.

— Au cântat plăcut! Rosti el, adresându-se unui tânăr spilcuit care avea loc în stânga lui.

Fantele, care era în culmea entuziasmului, bătea din palme, dar mai ou seamă tropăia din picioare, aruncă asupra lui Ivan Andreevici o căutătură fugară şi distrată; apoi, făcând imediat o pâlnie din amândouă mâinile la gură, ca să se audă mai bine, strigă numele cântăreţei. Ivan Andreevici, care nu auzise încă niciodată o voce atât de puternică, rămase încântat. „N-a observat nimic 1" îşi zise şi se întoarse spre cei dindărăt. Domnul cel gras, care şedea în dosul său, se sculase, la rându-i, stând cu spatele spre Ivan Andreevici şi se uita la loji cu lomionul. „E bine şi din partea asta!" se gândi Ivan Andreevici. Se înţelege de la sine că cei din faţă nu putură vedea nimic. Se uită sfios, cu coada ochiului, dar cu o îmbucurătoare rază de speranţă spre loja de la parter, în dreptul căreia se afla fotoliul său şi se cutremură de-o senzaţie foarte dezagreabilă. Acolo şedea o doamnă splendidă care, aco-perindu-şi gura cu batista şi răsturnându-se pe speteaza fotoliului, râdea cu hohote, ca apucată.

* Predestinat (fi.).

— Uf şi femeile astea! Şopti Ivan Andreevici şi se năpusti spre ieşire, călcând pe picioarele spectatorilor. (

Acum propun cititorilor să hotărască ei înşişi. Îi rog să fie arbitri în procesul dintre mine şi Ivan Andreevioi. Avea el dreptate oare să procedeze astfel în momentul acela? După oum se ştie, un mare teatru are patru ranguri de loji, ba chiar şi cel de-al cincilea – galeria. Atunci, de ce să presupui neapărat că bileţelul căzuse toomai dântr-o lojă şi anume: din cea cu pricina şi nu din altă lojă – de pildă, de la galerie, unde de asemeni se află femei. Dar pasiunea este

exclusivistă, iar gelozia este pasiunea cea mai exclusivistă de pe lume.

Ivan Andreevici dădu buzna în foaier, se aşează lângă o lampă, rupse sigiliul şi citi: „Astăzi, imediat după spectacol, pe strada G., colţ cu stradela X., în casa K., la etajul al doilea, pe dreapta scării. Intrarea prin uşa principală. Vino acolo, sans faute *, pentru numele lui Dumnezeu!”

Ivan Andreevici nu recunoscu scrisul, dar nu încăpea nici o îndoială: se fixa o întâlnire. „S-o surprind, să pun mâna pe ea asupra faptului şi să tai răul de la rădăcină!” – acesta fu primul gând al lui Ivan Andreevici. Îi veni în minte să dea totul pe faţă chiar acum, aici, pe loc. Dar cum să procedeze? Ivan Andreevici se urcă în goană până la lojile de rangul al doilea, dar se întoarse în mod rezonabil. Hotărât lucru: nu ştia încotro să se repeadă. Neavând x; e face, alergă în partea opusă şi, prin uşa deschisă a unei loji străine, privi spre rangul dimpotrivă. Aşa, aşa! În cele cinci ranguri de loji suprapuse din faţă, şedeau doamne şi domni – numai tineret. Scrisorica putea să cadă de la orice lojă din cele cinci ranguri, căci Ivan Andreevici bănuia absolut toate lojile de conspiraţie contra lui. Dar nici un fapt evident, nimic care să-l aducă la realitate!

În tot timpul actului al doilea, alergă pe toate culoarele, dar nicăieri nu-şi găsi liniştea sufletească. Se duse şi la casa teatrului, în speranţa de a afla numele persoanelor care ocupau lojile celor tuspatru ranguri, dar casa era închisă. In sfârşit, izbucniră aclamaţii şi aplauze frenetice. Spectacolul se terminase. Începură chemările la rampă. Tunau mai ou seamă două voci de la galerie: capii celor două tabere. Dar nu de dânşii îi ardea lui Ivan Andreevici, căruia îi şi fulgerase prin minte un gând cu privire la comportarea

♦ Negreşit (fr.).

Sa în viitor. Îmbrăca scurta de blana şi porni într-un suflet în strada G., ca să zăpsească, să prindă şi să dea în vileag totul, într-un cuvânt, să procedeze ceva mai energic decât în ziua precedentă. Găsi repede casa şi, când dădu să intre

pe uşa principală, i se strecură pe dinainte silueta unui filfizon îmbrăcat în palton, care îl întrecu şi o luă la goană pe scară spre etajul al doilea. Lui Ivan Andreevici i se păru că era acelaşi tânăr sclivisit, deşi nici atunci nu izbutise să-i distingă figura. Inima îi zvâcni. Fantele însă i-o luă înainte cu două paliere de scară. Auzi în cele din urmă cum se deschise o uşă de la etajul doi fără să se fi sunat, gazda fiind parcă în aşteptarea musafirului. Tânărul se şi furişă în apartament. Ivan Andreevici ajunse la etajul al doilea, când încă nu apucase să se închidă uşa. Vru să stea puţin în faţa uşii pentru a-şi cumpăni bine demersul, să şovăie un pic, urmând oa după aceea să ia hotărârea definitivă. Dar în aceeaşi clipă răsună la intrarea principală hârşcâitul roţilor unui cupeu, uşa din faţă se deschise cu zgomot şi cineva, cu paşi grei, gâfâind şi tuşind, îşi începu urcuşul la etajul de sus. Ivan Andreevici nu se mai putu stăpâni, deschise uşa şi se trezi într-un apartament, cu aerul solemn al unui soţ ofensat.

În întâmpinarea lui sări jupâneasa, foarte emoţionată; apoi apăru un servitor. Dar nici o forţă din lume nu-l mai putu opri pe Ivan Andreevici. Dădu năvală oa un vifor în odăi şi, după ce străbătu două camere întunecoase, se trezi deodată în dormitor, faţă în faţă cu o doamnă, tânără şi splendidă, care tremura ca varga de spaimă, privindu-l cu adevărată groază, fără să-şi dea seama ce se petrecea în juru-i. În aceeaşi clipă, răsunară paşi grei în odaia de alături, îndreptându-se direct spre dormitor; aceiaşi paşi care urcaseră scara.

— Dumnezeule! E soţul meu 1 exclamă doamna, plesnindu-şi palmele şi făcându-se mai albă decât capotul său.

Ivan Andreevici îşi dădu seama de realitate: nu nimerise la ţel, avusese o ieşire prostească, copilăroasă, nu-şi cumpănise îndestul demersul şi nu şovăise îndeajuns pe scară. Dar ce era de făcut! Uşa se şi deschise, iar soţul (judecând după paşii săi apăsaţi) dădea să intre în cameră…

Nu ştiu drept cine se socotea Ivan Andreevici în clipa aceea! Nu înţeleg ce l-a împiedecat să iasă de-a dreptul în întâmpinarea soţului şi să declare că nimerise într-o încurcătură, recunoscându-şi comportarea într-adevăr necuviincioasă, dar fără voie, cerându-şi iertare şi luându-şi tălpăşiţa.

S21

Această plecare ar fi fost, bineînţeles, lipsită de cine ştie ce onoare şi de glorie, însă ar fi fost cel puţin cinstită şi francă.

Dar nu se întâmplă aşa. Ivan Andreevici se purtă din nou ca un băieţandru, ca şi când s-ar fi socotit un Don Juan sau un craidon! Se ascunse la început după perdelele de lângă pat; iar după aceea, simţindu-se descurajat cu totul, se lăsă pe podea şi se vârî fără noimă sub pat. Spaima acţiona asupră-i mai puternic decât raţiunea. Ivan Andreevici, fiind el însuşi un soţ ofensat, sau care, cel puţin, se socotea în sine ca atare – nu putea suporta întâlnirea cu alt soţ, temându-se, poate, să nu-l jignească prin propria-i prezenţă. Oricum ar fi, el se trezi sub pat fără să-şi dea seama cum devenise cazul. Dar mai surprinzător decât orice fu faptul că doamna nu făcu nici un gest de opunere. Nici nu ţipă când văzu un domn în vârstă, extraordinar de straniu, căutând adăpost în dormitorul sau. Fusese atât de înspăimântată, de bună seamă, încât – după toate probabilităţile – îşi pierduse graiul.

Soţul intră, oftând şi gâfâind; dădu nevestei sale: „bună seara!” cu glas cântător, bătrâneşte şi se răsturnă în fotoliu ca şi cum ar fi adus în spate o sarcină de lemne. Răsună o tuse surda şi prelungă. Ivan Andreevici, care se prefăcuse din tigru furios în mieluşel, înfricoşat şi cuminte ca un şoricuţ la botul motanului, de abia îndrăznea să răsufle de spaimă – deşi ar fi putut şti, din proprie experienţă, că nu toţi soţii jigniţi sunt primejdioşi. Dar asta nu-i veni în minte, fie din lipsa imaginaţiei, fie datorită cine ştie cărei crize lăuntrice. Începu să se cuibărească sub pat cu grijă, încetişor, pe pipăite – ca să se poată întinde barem mai

comod. Dar mare-i fu mirarea când simţi, bâjbâind, un obiect care – spre imensa lui uimire – se mişcă de asemeni şi, la rându-i, îl apucă de mână I Sub pat se afla o altă fiinţă omenească…

— Cine eşti? Şopti Ivan Andreevici.

— Ei, chiar am să mă şi grăbesc a-ţi spune cine-s! Răspunse în şoaptă chisnovatul necunoscut. Şezi acolo şi taci din gură, dacă ai păţit-o!

— Totuşi…

— Zât!

Bărbatul străin de sub pat (unde abia era loc pentru unul), strânse în pumn mâna lui Ivan Andreevici cu atâta putere, încât acesta era cât pe ce să ţipe de durere.

— Stimabile…

— Ssst!

Jfj – Nu mă mai strânge aşa, că ţip…

— Ian să te văd ţipând! Hai, încearcă!

Ivan Andreevici roşi de ruşine. Necunoscutul era aspru şi furios. Poate că domnul acesta suferise adesea rigorile sorţii şi nu numai o dată se aflase la strâmtoare. Ivan Andreevici însă era novice şi se sufoca la înghesuială. Sângele îi năvăli la cap. Totuşi n-avea ce face. Se văzu nevoit să rămână întins pe podele. Ivan Andreevici se supuse sorţii şi tăcu din gură.

— Eu, bombonico, începu soţul, eu, bombonico, am fost la Pavel Ivanâci. Ne-am pus la jucat preferans şi aşa, ci-ha, ci-ha, ci-ha (se porni pe-o tuse rebelă) aşa… Ci-ha! Aşa m-a apucat spina… Ci-ha! Dă-o dracului… Ci-ha, ci-ha, ci-ha…!

Bătrânelul se înecă în tuşea lui.

— Spinarea… Rosti, în sfârşit, cu lacrimi în ochi; spinarea a început să mă doară… pe urmă blestemaţii de trânji. Nu pot nici să stau în picioare, nici să şed jos… Nici jos! Ci-ha, ci-ha, ci-ha…!

Tuşea care-l apucase era parcă sortită să dăinuiască mai îndelungată vreme decât însuşi bătrânelul, posesorul

acestei afecţiuni. Moşneguţul mormăia ceva printre chintele de tuse, dar nu se putea desluşi absolut nimic.

— Stimabile, pentru numele lui Dumnezeu, daţi-vă puţin mai încolo! Şopti nefericitul Ivan Andreevici.

— Încotro dispuneţi? Nu-i loc.

— Totuşi vă rog să conveniţi că mi-i imposibil să rămân aşa. Pe lângă asta, mă aflu pentru prima oară în viaţă într-o atare situaţie neplăcută.

— Iar eu într-o societate atât de neplăcută. fi – Totuşi, tinere domn…

A – Taci din gură!

— Să tac? Totuşi, tinere, te porţi extrem de nepoliticos… Dacă nu mă înşel, eşti încă foarte june; sunt ceva mai în vârstă decât dumneata.

— Tacă-ţi gura!

— Stimabile! Te întreci cu gluma! Nici nu ştii ou cine ai de-a face!

— Cu un domn de sub pat…

— Pe mine m-a adus aici o surpriză, o greşeală; iar pe dum-şeata, dacă nu mă înşel, imoralitatea.!

— Tocmai aici te şi înşeli.

— Stimabile! Sunt mai în vârstă decât dumneata, eu îţi spun…

— Onorate domn! Trebuie să ştii că aici amândoi suntem egali. Te rog să nu-ţi mai bagi mâna în nasul meu!

— Stimabile! Nu disting nimic. Scuză-mă, n-am loc.

— De ce eşti aşa de gras!

— O, Doamne! Niciodată nu m-am aflat într-o situaţie atât de înjositoare.

— Ce-i drept, nu-i păcat. Mai jos nici nu se poate şedea.

— Stimabile, stimabile! Eu habar n-am cine eşti dumneata, nici nu-mi dau seama cum s-au întâmplat lucrurile. Dar eu mă găsesc aici dintr-o eroare. Eu nu-s ceea ce îţi închipui dumneata…

— Drept să-ţi spun, nu mi-aş închipui nimic despre dumneata, dacă nu te-ai îndesa aşa în mine. Dar taci odată

din gură!

— Stimabile! Dacă n-ai să te dai puţin la o parte, am să capăt o congestie cerebrală. Dumneata vei fi răspunzător de moartea mea. Te „asigur… Sunt un om onorabil, părinte de familie. Nu pot să rămân în asemenea situaţie!

— Singur te-ai băgat în asemenea situaţie. Ei, hai, apropie-te! Iţi fac un pic de loc. Mai mult – imposibil!

— Tinere domn, stimabile! Văd că mă înşelasem în privinţa dumitale, rosti Ivan Andreevici într-un elan de recunoştinţă pentru cedarea unui locşor, ca să-şi poată întinde mâinile şi picioarele amorţite. Îmi dau seama de dificultatea strâmtorării dumitale. Dar ce-i de făcut? Văd că ai o părere proastă despre mine. Permite-mi să mă reabilitez în ochii dumitale; dă-mi voie să-ţi spun cine sunt şi te încredinţez că am venit aici împotriva voinţei mele. N-am venit aici pentru ceea ce crezi dumneata… Sunt în culmea groazei.

— N-are să-ţi tacă gura odată? Nu-nţelegi că dacă ne-o auzi, va fi rău de noi? Ssst! A început să vorbească. Într-adevăr, tuşea parcă îl mai lăsase pe bătrân.

— Şi cum îţi spuneam, bombonico, hârâi bătrânul pe un ton foarte plângăreţ, uite aşa, bombonico, ei-ha! Vai! Mare pacoste! Iar Fedosei Ivanovici mă îndemna: Mai bine ai încerca să bei ceai de coada-şoricelului. Auzi, bombonico?

— Aud, dragă.

— Şi aşa mă povăţuieşte: încearcă să bei, zice, ceai de coada-şoricelului. Iar eu îi răspund: Mi-am luat şi sânge cu lipitori. Dar el nu se lasă: Nu, Alexandr Demianovici, e mai bună coada-şoricelului, că te şi descuie, pe cuvântul meu… Ci-ha! Of, Doamne sfinte! Tu ce zici, bombonico? Ci-ha! Ah, Ziditorule! Ci-ha! O fi mai bună coada-şoricelului, ce sici? Ci-ha, ci-ha, ci-ha! Ah, ci-ha.

— Cred că n-ar fi rău să încercăm şi leacul ăsta, răspunsa consoarta.

— Da-da, n-ar fi rău! Pesemne dumneata, zice, ai oftică, ci-ha, ci-ha! Iar eu îi spun: am podagră şi iritaţie la stomac, ci-

ha, ci-ha! Dânsul o întoarce: poate ai pe deasupra şi oftică. Tu ce crezi? Ci-ha, ci-ha! Ce zici, bombonico, să fie oftică?

— Of, Doamne, sfinte, ce tot îndrugi mata?

— Hm, oftică. Da tu, bombonico, mai bine te-ai dezbrăca şi te-ai culca, ci-ha, ci-ha! Că peste mine, ci-ha, a dat azi şi un guturai.

— Uf! Făcu Ivan Andreevici. Pentru numele lui Dumnezeu, dă-te oleacă mai încolo.

— Zău că mă şi mir ce-i cu dumneata. Nu poţi şedea liniştit nici un moment, hai?

— Tinere, văd că eşti îndârjit împotriva mea. Veşnic vrei să mă jigneşti. Înţeleg asta prea bine. Pesemne eşti amantul doamnei acesteia.

— Tacă-ţi gura!

— Ba n-am să tac! Nu-ţi dau voie să comanzi aici. A-ha, desigur, eşti amantul! Dacă au să ne descopere, eu n-am nici o vină, eu nu ştiu nimic nici ou spatele.

— Dacă n-ai să taci, rosti tânărul scrâşnind din dinţi, am să spun că dumneata m-ai adus aici. O să adaug că eşti unchiul meu, care şi-a tocat averea. Atunci nimeni n-are să creadă, cel puţin, că eu sunt amantul acestei doamne.

— Stimabile! Dumneata îţi baţi joc de mine. Mă scoţi din răbdări.

— Zât! Altfel am să te forţez să taci! Dumneata îmi porţi ghinion! Ia spune-mi: ce mi-a trebuit să te afli aici? Dacă n-ai fi venit, eu aş fi rămas aici până în ziuă, cum o fi dat Dumnezeu şi pe urmă aş fi ieşit la lumină.

— Dar eu nu pot să zac sub pat până dimineaţa, sunt doar om rezonabil. Eu, vezi bine, am relaţii… Ce crezi? Nu cumva are să mâie aici?

— Cine?

— Ei, bătrânul ăsta…

— Bineînţeles! Doar nu toţi soţii sunt de teapa dumitale. Unii mai dorm şi pe-acasă.

— Stimabile, stimabile! Esclamă Ivan Andreevici, îngheţând de spaimă. Poţi fi sigur că şi eu tot acasă dorm.

Asta-i pentru prima oară. Dar… O, Doamne! Văd că mă cunoşti. Tinere, cine eşti?

Spune-mi imediat numele dumitale, te implor din prietenie dezinteresată: cum te cheamă?

— Ia ascultă! Vrei să trec la represalii?

— Dar dă-mi voie, permite-mi să-ţi povestesc, stimabile; Iasă-mă să-ţi explic pătărania asta dezagreabilă…

— Nu ascult nici un fel de explicaţii, nu vreau să ştiu nimic. Tacă-ţi gura, ori…

— Totuşi, nu pot…

Sub pat se încinse o mică încăierare şi Ivan Andreevici tăcu.

— Bombonico, parcă se aud nişte motani şoşotind?

— Ce motani? Ce ţi se mai năzare…

Pesemne soţia nu găsea subiect de vorbă cu bărbatul său. Fusese atât de uluită, încât nu-şi mai putuse veni în fire. Acum tresări şi-şi ciuli urechile. ^ – Despre oe motani vorbeşti?

— Despre motani ca toţi motanii, bombonico! Mai deunăzi, intru în casă, motanul sade în birou şi toarce…; sfâr, sfâr, sfâr. Ii spun: Ce-i cu tine, pisoiule? Iar el din nou…: sfâr, sfâr, sfâr. Ca şi cum mi abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăîâ-ar şopti ceva. Stau şi mă gândesc: aoleu, sfinţilor părinţi! Oare nu-mi şopteşte despre moarte?

— Ce bazaconii vorbeşti azi! Cum nu ţi-i ruşine!

— Ei, nu-i nimic, nu te supăra, bombonico! Văd că te îndurerează gândul c-o să mor. Nu fi supărată! Vorbesc şi eu aşa, într-o doară. Tu, bombonioo, mai bine te-ai dezbrăca şi te-ai culca; iar eu aş rămâne aici până t-ei fi culcat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, destul! După…

— Zău, nu te supăra, nu fi supărată! Numai că, pe legea mea, parcă ar umbla şoarecii pe aici.

— Alta! Când motani, când şoareci… Drept să-ţi spun, nici nu ştiu ce se petrece cu dumneata.

— Lasă, lasă, eu… Numai aşa… Ci-ha, ci-ha! N-am nimic, ci-ha, ci-ha, ci-ha, ci-ha, ci-ha! Uf, Doamne, Doamne! Ci-ha!

— Nu vezi, domnule, atâta te vânzoleşti, că a auzit şi el, şopti tânărul.'

— Dacă ai şti ce se petrece cu mine! Îmi curge sânge din nas.

— Las' să curgă. Tacă-ţi gura! Aşteaptă-l să plece.

— Dar, tinere, pune-te, mă rog, în pielea mea. Nici nu ştiu măcar alături de cine zac sub pat.

— Dac-ai şti, ţi-ar fi mai bine, hai? De altfel pe mine nu mă interesează numele dumitale. Dar, apropo, cum te cheamă?

— Nu-ţi spun! Ce nevoie ai de numele meu?... Mă interesează numai să-ţi lămuresc chipul prostesc în care...

— Ssst! Iar vorbeşte bătrânul...

— Zău, bombonico, parcă se aud nişte şoapte...

— Da de unde... Pesemne ţi-ai vârât prost vata în urechi.

— A, da... Cât despre vată... Nu ştii că aici, deasupra... Ci-ha, ci-ha! Deasupra noastră, ci-ha, ci-ha...!

— Deasupra 1 şopti tânărul. Uf, drace I Iar eu credeam că aces-ta-i ultimul etaj. Suntem la etajul întâi?

— Tinere, şopti tresărind Ivan Andreevici. Ce spui? Pentru Dumnezeu, de ce vă interesează împrejurarea asta? Şi eu mi-am închipuit că suntem la ultimul etaj. Doamne, Doamne 1 Oare mai există încă un etaj?

— Zău că se foieşte cineva pe aici, spuse bătrânul, stăpânin-du-şi, în sfârşit, tuşea.

— Ssst! Auzi? Şopti tânărul, aproape strivind amândouă mâi-nile lui Ivan Andreevici.

— Stimabile, îmi violentezi mâinile. Dă-mi drumul!

— Zât!

Urmă o mică încăierare; apoi se făcu iarăşi tăcere.

— Aşadar, mă întâlnesc cu o doamnă frumuşică... Începu bătrânul.

— Cum frumuşică? Îl întrerupse soţia.

— Uite aşa... Doar ţi-am spus mai înainte că m-am întâlnit pe scară cu o doamnă frumuşică, ori poate am uitat? Mi-a cam slăbit memoria. Nişte ceai de sunătoare... Ci-ha, ci-ha!

— Ce?

— Trebuie să beau ceai de sunătoare: cică ar face bine… Ci-ha, ci-ha, ci-ha! Ar face bine!
— Dumneata l-ai întrerupt, rosti tânărul, scrâşnind iarăşi din dinţi.
— Începuseşi să spui că ai întâlnit astăzi o doamnă frumuşică? Îl îndemnă soţia.
— Hai?
— Ai întâlnit una frumuşică?
— Care anume?
— Doar mata îmi spuneai.
— Eu? Când? Da, ce spuneam eu…!
— În sfârşit! Ce mumie! Ei şi? Şopti tânărul, încercând să-i îjnboldească telepatic pe bătrânul cel uituc.
— Stimabile! Tremur tot de groază. Doamne, Dumnezeule! Ce-mi aud urechile? Ca şi ieri, exact ca şi ieri!
— Ssst!
— Da, da, da! Mi-am adus aminte. O ştrengăriţă fără pereche! Cu nişte ochişori… Purta o pălărioară albastră…
— Pălărioară albastră 1 Vai, vai 1
— Ea-i! Ea poartă pălărioară albastră… Doamne, Dumnezeule! Exclamă Ivan Andreevici.
— Ea? Care ea? Şopti tânărul, strângând ca într-un cleşte mâinile lui Ivan Andreevici.
— Ssst! Făcu la rându-i Ivan Andreevici. Vorbeşte bătrânul!
— Ah, Doamne, Doamne!
— Bine-bine, dar… de altfel, cine n-are pălărioară albastră! Ei şi?
— O ştrengăriţă şi jumătate! Urmă bătrânul. Vine aici la nişte cunoscuţi. Îşi dă mereu ochii peste cap. Iar la aceia vin şi alţi cunoscuţi…
— Uf, ce lucruri plicticoase! Îl întrerupse soţia. Mă rog, ce te interesează acestea?
— Ei, bine, lasă, lasă! Nu te supăra! Psalmodie bătrânelul. N-am să-ţi mai povestesc, dacă nu doreşti. Dar parcă nu prea eşti în apele tale azi…

— Dar dumneata cum ai nimerit aici? Îl întrebă tânărul pe Ivan Andreevici.

— Vezi, vezi?! Acum te interesezi, iar înainte nici nu vroiai să auzi!

— Haida de! In privinţa mea, mi-i totuna. N-ai decât să nu-mi spui, poftim! Ah, la dracu'! Ce poveste o mai fi şi asta?!

— Tinere, nu te supăra… Nici nu ştiu ce vorbesc… Trăncănesc şi eu într-o doară… Vroiam să spun că tot ce se întâmplă aici, o fi având, desigur, un rost, la care participi şi dumneata. Dar cine eşti, tinere? Văd că eşti străin. Insă nu am habar cine eşti în realitate. Dumnezeule, nici nu ştiu ce vorbesc…!

— Ehei, ia stai niţel, rogu-te! Îi tăie vorba tânărul, ca şi când ar fi avut ceva în vedere.

— Am să-ţi povestesc totul, totul. Iţi închipui, poate, că n-am să-ţi povestesc, că am pică pe dumneata. Ei bine, nu! Ţine mâna mea, în semn că-ţi vorbesc din inimă. Am numai moralul scăzut, asta-i şi nimic mai mult. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, istoriseşte-mi totul de la început: cum ai ajuns aici? Cu ce ocazie? In ce mă priveşte pe mine, eu nu mă supăr, zău că nu mă supăr

— Ai mâna mea drept dovadă. Numai că-i cam praf aici şi am murdărit-o niţeluş. Dar asta n-are nici o importanţă când este vorba de înalte sentimente.

— Ei, mai lasă-mă cu mâna dumitale! Aici n-ai unde te învârti, iar el se bagă cu mâna lui!

— Dar, stimabile, te porţi cu mine, parcă aş fi – iartă-mi expresia – un galoş vechi, rosti Ivan Andreevici cu o voce rugătoare, cuprins de o deznădejde potolită. Poartă-te cu mine mai cuviincios, barem niţeluş mai dulce şi îţi voi povesti totul. Ne-om împrieteni chiar. Sunt gata să te invit pentru prânz acasă la mine. Dar, drept să-ţi spun, nu-i îngăduit să zăcem aşa sub pat. Te înşeli, tinere! Nici nu-ţi dai seama…!

— Când o fi întâlnit-o? Bolborosi tânărul, după toate aparenţele, extrem de emoţionat. Ea mă aşteaptă, poate,

acum… Trebuie să ies neapărat de aici!

— Ea? Care ea? Of, Doamne! Despre cine vorbeşti, tinere? Te gândeşti că acolo sus… O, Doamne sfinte! Doamne sfinte! De ce-s aşa de crunt pedepsit?

Ivan Andreevici încercă să se întoarcă pe spate în semn de deznădejde.

— Dar dumneata ce interes ai să ştii anume: cine-i ea? Uf, drace! Fie ce-o fi, trebuie să ies neapărat de aici…!

— Stimabile, ce ţi-a venit? Dar cu mine, ou mine – nu te gândeşti ce are să se întâmple? Şopti Ivan Andreevici şi, într-o criză de disperare, înşfacă faldurii de la fracul vecinului său.

— Ce-mi pasă de dumneata! N-ai decât să rămâi singur. Iar dacă nu vrei, atunci am să spun că eşti unchiul meu care şi-a tocat averea – ca să nu-şi închipuie bătrânul că eu sunt amantul nevestei lui.

— Dar aşa ceva nu-i cu putinţă, tinere. E nefiresc să-ţi fiu unchi. Nimeni n-are să te creadă. N^ai să înşeli cu asta nici pe-un copilaş, şopti Ivan Andreevici în culmea deznădejdii.

— Atunci, nu mai pălăvrăgi atâta, ci şezi smirna lungit pe podele. N-ai decât să mâi aici, iar mâine ai să ieşi cumva pe burtă la lumină. Nimeni n-are să te observe. Cine ar fi în stare saşi închipuie că, dacă a ieşit unul de sub pat, ar mai putea fi acolo şi altul. Chiar dacă ar fi hălăduit sub pat o duzină întreagă. De altfel, dumneata singur faci cât o duzină. Mişcă-te puţin sau zbughesc afară!

— Scuzărmă, tinere. Dar ce-ar fi dacă m-ar apuca şi pe mine tuşea? Trebuie să prevedem totul!

— Zât!

— Ce-i asta? Parcă aud din nou o vânzoleală sus, rosti bătrânelul care, între timp, apucase să aţipească.

— Sus?

— Auzi, tinere? Eu am să ies de aici.

— Ei bine, aud!

— Doamne, Dumnezeule, tinere, o să ies neapărat.

— Ba eu n-o să ies. Mi-i totuna. Dacă mi s-au încurcat socotelile, mi abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăîâ-i indiferent. Dar ştii ce presupunere am? Bănuiesc că dumneata eşti tocmai un soţ încornorat – asta-i!

— Doamne, ce cinism! Cum este cu putinţă să presupui aşa ceva? De ce taman soţ… Eu nu-s însurat.

— Cum, nu eşti însurat? Aş!

— Poate că eu însumi sunt amant!

— Halal amant!

— Stimabile, stimate domn! Ei bine, am să-ţi istorisesc totul. Să ai însă înţelegere pentru deznădăjduirea mea. Nu-i vorba de mine; eu nu-s însurat. Sunt şi eu holtei, ca şi dumneata. In cauză e un amic al meu, prieten din copilărie… Iar eu sunt amantul… Îmi spune acesta: „Sunt un om nefericit… Eu, zice, îmi beau până-n fund cupa amărăciunilor: îmi tem nevasta”. Iar eu îi vorbesc rezonabil: „De ce o bănuieşti…?”. Dar văd că nu m-asculţi. Ascultă! Ascultă-mă! „Gelozia e ridicolă, zic, gelozia e un viţiul…” „Nu, zice, sunt un om nefericit. Eu, vorba ceea: cupa amărăciunilor, adicătelea, o tem.” „Tu, zic, mi-eşti prieten. Ai fost tovarăşul duioasei mele copilării. Împreună doar am cules florile plăcerilor, am adormit pe perina de puf a desfătărilor.” Doamne, nici nu mai ştiu ce spun. Iar dumneata, tinere, râzi de mine. Mă vei face să înnebunesc.

— Ce să te mai fac? Că eşti nebun gata…!

— Aşa, aşa. Prevedeam ce ai să spui, când am vorbit de nebunie. Râzi, tinere, râzi! Eram şi eu în floare la vremea mea, ademeneam şi eu… Ah, am să capăt o congestie cerebrală!

— Ce să fie asta, bombonico? Mi se pare că strănută cineva la noi, psalmodie bătrânelul. Tu ai strănutat, bombonico?

— O, Doamne sfinte! Rosti soţia.

— Ssst! Se auzi de sub pat.

— Pesemne ciocănesc cei de sus, observă soţia, speriindu-se, fiindcă, într-adevăr, se stâmi sub pat gălăgie.

— Da, cei de sus! Rosti soţul. Cei de sus. Ţi-am spus că am întâlnit un craidon, ci-ha! Un craidon cu mustăcioară, ci-ha 1 Vai, Doamne, cum mă doare spinarea! Am întâlnit adineauri un craidon cu mustăcioară!

— Cu mustăcioară! Doamne sfinte! Să ştii că-i vorba de dumneata, şopti Ivan Andreevici.

— O, Ziditorule, ce feleşag de om mai eşti 1 Doar eu mă aflu aici, aici! Zac întins pe podele, alături de dumneata. Cum putea să mă fi întâlnit? Şi nu mă mai apuca cu mâinile de obraji 1

— Sfinte Dumnezeule, îmi vine să leşin!

Între timp, deasupra se auziră, într-adevăr, zgomote.

— Oare ce să fie acolo? Şopti tânărul.

— Stimate domn! Sunt înspăimântat, îngrozit! Vino-mi în ajutor.

— Ssst 1

— Într-adevăr, bombonico, se aude zgomot. E o adevărată hărmălaie sus şi încă deasupra donnitorului tău. Oare n-ar fi bine să trimit pe cineva după lămuriri?

— Asta-i bună! Ce-ţi mai trece prin cap!

— Bine, n-o să trimit. Dar azi eşti, ce-i drept, aşa de nervoasă!…

— O, Doamne, du-te mai bine la culcare.

— Liza! Tu nu mă iubeşti de loc.

— Ah, te iubesc! Pentru numele lui Dumnezeu, sunt aşa de obosită!

— Ei, haide, haide, am să plec.

— Vai, nu, nu, nu pleca! Ţipă soţia. Ba nu, mai bine du-te, du-te!

— Dar ce-i cu tine, de fapt? Ba du-te, ba nu pleca! Ci-ha! Drept să-ţi spun, de dormit… Ci-ha! La fetiţa lui Panafidin… Ci-ha! La fetiţa… Ci-ha! La fetiţa asta am văzut o păpuşă din Niiren-berg, ci-ha…!

— Acuma de păpuşi îţi arde!

— Ci-ha! Frumoasă păpuşă, ci-ha!

— Îşi ia rămas bun, rosti tânărul; pleacă, iar noi vom lua-o din loc numaidecât. N-auzi? Bucură-te!
— O, dă, Doamne! Dă, Doamne!
— Asta să-ţi fie o lecţie bună…
— Tinere, adică de ce să-mi fie mie lecţie? Pricep eu foarte bine… Dar dumneata eşti încă tânăr… Nu-mi poţi da lecţii.
— Totuşi am să-ţi dau… Ia ascultă.
— Dumnezeule mare! Îmi vine să strănut…!
— Zât! Numai să îndrăzneşti!
— Ce să mă ştiu eu face? Aici miroase urât a şoareci. Nu mai pot suporta. Scoate-mi din buzunar batista, pentru numele lui Dumnezeu! Nu-mi pot mişca nici un deget… O, Doamne, Doamne! Cu ce-am greşit pentru asemenea pedeapsă?
— Poftim batista! Iar cât priveşte vina, am să-ţi spun numaidecât de ce ai fost pedepsit. Eşti gelos. Plecând de la Dumnezeu ştie ce fapte, alergi ca un nebun, dai buzna într-o locuinţă străină, produci dezordine…
— Tinere, eu n-am produs nici o dezordine.
— Taci din gură!
— Tinere, n-ai dreptul să-<mi dai lecţii de moralitate; eu sunt mai moral decât dumneata.
— Tacă-ţi gura!
— O, Doamne! Doamne!
— Provoci dezordine, sperii o tânără doamnă, o femeie fricoasă care şi-a pierdut minţile de groază, poate chiar o să se şi îmbolnăvească. Tulburi viaţa unui bătrân onorabil, sâcâit de trânji, care mai întâi de toate are nevoie de linişte – şi de ce toate acestea? Fiindcă ţi s-a năzărit o neghiobie, după care alergi prin toate cotloanele! Înţelegi, înţelegi dumneata, în ce situaţie penibilă te afli? Iţi dai seama de acest lucru?
— Stimabile, foarte bine! Îmi dau seama, dar dumneata n-ai dreptul…
— Să taci din gură! Despre ce drept poate fi vorba aici? Pricepi că toate acestea pot avea un sfârşit tragic? Înţelegi

că bătrânul, care-şi iubeşte soţia, şi-ar putea pierde minţile, văzân-du-te cum ai să apari târâş de sub pat? Dar nu! Dumneata nu eşti destoinic să dezlănţui o tragedie. Când vei ieşi de-a buşilea de sub pat, cred că oricine te va privi va izbucni în hohote de râs. Eu unul straşnic aş dori să te văd la lumina luminărilor: vei fi, desigur, foarte caraghios.

_ Dar dumneata? Şi dumneata vei fi caraghios în aceeaşi postură. Şi eu aş vrea să te privesc.

— Tocmai dumneata?

— Tinere, porţi pesemne stigmatul imoralităţii!

— Aha! Tocmai dumneata vorbeşti despre moralitate?! Şi de unde ştii datorită cărei împrejurări mă găsesc aici? Eu mă aflu aici din eroare. Am greşit un etaj. Dracu' ştie de ce mi s-a dat voie să intru. Pesemne doamna aştepta într-adevăr pe cineva (nu pe dumneata, se-nţelege de la sine). M-am ascuns sub pat când ţi-am auzit pasul prostesc şi când am văzut spaima doamnei. Iar pe deasupra se mai adăuga şi întunericul beznă. Şi ce scuză ar putea fi pentru dumneata? Dumneata, domnul meu, eşti un bătrân ridicol şi gelos. De ce nu ies eu de sub pat? Îţi închipui, poate, că mă tem să ies de aici? Nu, domnul meu, de mult aş fi ieşit, dar numai din compasiune pentru dumneata şed sub pat, Cum ai putea să rămâi aici fără ajutorul meu? Ai sta ca o buturugă în faţa lor, fiindcă ţi-ai pierde numaidecât capul...

— Ba de loc! De ce aş sta ca o buturugă? De ce ai ales asemenea obiect? N-ai putut, tinere, să mă compari cu altăceva? De ce crezi c-o să-mi pierd capul? Nu, n-o să mi-l pierd.

— O, Doamne, cum mai latră căţeluşul ăsta!

— Ssst! Vai, într-adevăr... Asta-i din pricină că pălăvrăgeşti într-una. Nu vezi c-ai trezit căţeluşul? Alt necaz pe capul nostru!

Într-adevăr, căţeluşa stăpânei, care dormise tot timpul pe o pernă într-un colţ, se trezi dintr-o dată, adulmecă miros de străin în casă şi, cu un lătrat răsunător, se năpusti sub pat.

— O, Doamne! Ce căţel tâmpit! Şopti Ivan Andreevici. Are să ne dea de gol. Are să dea totul în vileag! Mare pacoste!

— Dârdâi în aşa hal, încât asta se va întâmpla cu siguranţă!

— Amie, Arnie, aici! O strigă stăpâna, ici, ici *!

Dar căţeluşa n-o ascultă şi se năpusti de-a dreptul asupra lui Ivan Andreevici.

— Ce-o mai fi şi asta, bombonico: Amişka latră într-una, zise bătrânelul. Pesemne mişună şoareci, ori s-o fi băgat acolo motanul. De aceea aud că strănută cineva, strănută mereu. Iar cotoiul e guturăit astăzi.

— Stai liniştit! Şopti tânărul. Nu te mai vânzoli atâta! Poate o să se astâmpere.

— Stimabile, stimabile, dă-mi drumul la mâini! De ce mă ţii?

— Ssst! Taci din gură!

— Să-mi fie cu iertare, tinere. Mă muşcă de nas. Vrei să rămân cârn?

Urmă o vânzoleală şi Ivan Andreevici izbuti să-şi elibereze mâinile. Căţeluşa lătra cât O ţinea gura. Deodată, încetă s| mai latre şi schelălăi strident.

— Vai! Ţipă doamna.

* aici, aici ţfr.).

— Căpcăunule! Ce faci? Şopti tânărul. Ne nenoroceşti pe amândoi! De ce ai înşfăcat-o? O, Dumnezeule! O strânge de gât! N-o sugruma! Dă-i drumul! Căpcăunule! Înseamnă că nu cunoşti inima femeii. Are să ne divulge pe amândoi dacă îi sugrumi căţelul.

Dar Ivan Andreevici nu mai auzea nimic. Izbutise să captureze căţeluşa şi, într-un acces de autoapărare, o strânse de gât. Căţeluşa schelălăi jalnic şi îşi dădu duhul.

— Suntem pierduţi! Şopti tânărul.

— Amişka! Amişka! O strigă doamna. O, Dumnezeule! Oare ce fac ei cu Amişka mea? Amişka! Amişka! Ici! O, monştrii! Barbarii! Doamne, mi-i rău!

— Ce s-a întâmplat? Ce anume? Exclamă bătrânelul, sărind ars din fotoliu. Ce-i cu tine, bombonico? Amişka, vin'aici! Amişka, Amişka, Amişka! Răcni bătrânelul, plesnind din degete, ţocăind din buze şi chemând-o pe Amişka de sub pat. Amişka! Ici! Ici! Nu-i admisibil s-o fi mâncat motanul. Trebuie să-i tragem, dragă, o mamă de bătaie. Hoţomanul ăsta de-o lună n-a mai fost bătut. Ce zici? Să mă sfătuiesc mâine cu Praskovia Zaharievna. Dar, o, Doamne! Ce-i cu tine? Te-ai îngălbenit ca ceara. Vai de mine! Săriţi, oameni buni, săriţi!

Moşneguţul începu să alerge încoace şi încolo prin cameră.

— Ticăloşii! Monştrii! Ţipă doamna, răsturnându-se pe sofa. - Cine? Cine? Anume care? Strigă bătrânul.

— Acolo sunt nişte oameni străini! Sub pat! Vai, Doamne! Amişka! Amişka! Ce-au făcut cu tine?

— Vai, Doamne, Dumnezeule! Ce fel de oameni? Amişka… Săriţi, oameni buni, veniţi aici 1 Cine-i acolo? Care-i acolo? Izbucni bătrânul, apucând luminarea şi aplecându-se sub pat. Care-i acolo? Săriţi, oameni buni…!

Ivan Andreevici zăcea mai mult mort decât viu, lângă trupul neînsufleţit al Amişkăi. In schimb, tânărul urmărea orice mişcare a moşului. Deodată, bătrânul trecu de cealaltă parte, spre perete şi se aplecă. Într-o clipă, tânărul ţâşni de sub pat şi o luă la fugă, pe când soţul îşi căuta musafirii de cealaltă parte a patului conjugal.

— Doamne, rosti în şoaptă doamna, aţintindu-şi privirile asupra tânărului. Cine eşti? Şi eu care credeam că…

— Căpcăunul acela a rămas, şopti tânărul. El e vinovat de moartea Amişkăi.

— Vai! Scoase un ţipăt doamna.

Dar tânărul se şi mistuâse din cameră.

— Aha! Aici se află careva. Văd cizma cuiva! Zbiera soţuâ, prinzându-l de picior pe Ivan Andreevici.

— Ucigaşule! Ucigaşule! Răcni doamna. O, Amie 1 Amie!

— Ieşi afară de acolo, afară! Strigă moşneguţul, tropăind cu picioarele pe covor. Ieşi afară! Cine eşti? Spune: cine eşti? Doamne! Ce om chisnovat!

— Ăştia-s bandiţi…!

— Pentru numele lui Dumnezeu, pentru numele lui Dumnezeu! Exclamă Ivan Andreevici, ieşind târâş de sub pat, pentru Dumnezeu, excelenţă, nu chemaţi oamenii dumneavoastră în ajutor. Excelenţă, nu chemaţi pe nimeni. E de prisos! Nu mă puteţi scoate cu forţa de aici! Nu sunt un terchea-berchea! Eu singur am să vă… Excelenţă, totul s-a întâmplat dintr-o eroare! O să vă explic imediat, excelenţă, urmă Ivan Andreevici, plângând cu sughiţuri. Totul s-a petrecut din pricina soţiei… Nu-i vorba de nevasta mea, ci a altuia, eu, de altfel, nu-s însurat… Şi am venit numai aşa… E-n joc amicul şi prietenul meu din copilărie…

— Ce prieten din copilărie! Urlă moşneguţul, tropăind din picioare. Eşti un tâlhar, ai venit să prazi… Ce-mi umbli cu prietenul din copilărie…

— Nu, nu-s tâlhar, excelenţă; sunt într-adevăr tovarăş din copilărie… Am făcut numai o greşeală din nebăgare de seamă şi am nimerit pe altă poartă de intrare.

— Da, domnul meu, văd prea bine prin ce poartă de ieşire te-ai strecurat deja buşilea afară.

— Excelenţă, nu-s ceea ce credeţi. Vă înşelaţi. Vă declar, excelenţă, că sunteţi cu desăvârşire greşit. Uitaţi-vă la mine şi privi-ţi-mă atent. Puteţi vedea după anumite semne şi particularităţi că nu pot fi un hoţ. Excelenţă! Izbucni Ivan Andreevici, apoi îşi împreună mâinile şi se adresă tinerei doamne: Dumneavoastră sunteţi femeie şi vă rog să mă înţelegeţi… Eu am omorât-o pe Amişka… Dar nu-s vinovat… Zău că nu-s vinovat… Soţia mea poartă toată vina. Eu sunt un biet om nefericit… Beau cupa…

— Mă rog, mă rog, ce mă interesează pe mine că dumneata ai băut o cupă… Poate ai băut chiar mai multe, se şi vede, după starea în care te găseşti; dar spune-mi şi mie: cum ai pătruns aici, stimate domn? Exclamă bătrânul,

fremătând de emoţie, dar încredinţat, după anumite semne şi particularităţi, că nu putea fi vorba de un hoţ. Te întreb însă: cum ai intrat aici, ca un bandit…

— Nu-s bandit, excelenţă! Am greşit numai poarta. Dar nu-s bandit, pe legea mea! Totul s-a întâmplat fiindcă-s gelos. Am să vă povestesc totul, excelenţă, cu inima deschisă, ca unui adevărat părinte – căci, după vârsta pe care o aveţi, îmi puteţi fi tată.

— Cum? Care vârstă?

— Excelenţă, poate v-am ofensat? Într-adevăr, o doamnă aşa de tânără… la anii domniei-voastre… E plăcut să vezi, excelenţă, e plăcut să vezi, ce-i drept, asemenea pereche… În floarea vârstei… Dar nu chemaţi slugile în ajutor… Pentru numele lui Dumnezeu… Nu chemaţi slugile… Ele ar râde numai… Le cunosc eu… Nu vreau să zic, adică, prin asta că am cunoştinţe doar printre lachei. Am şi eu lachei, excelenţă şi toţi râd… Măgarii! Luminăţia-voastră! Mi se pare că nu mă înşel, vorbesc cu un prinţ!

— Nu, nu-s prinţ; eu, stimate domn, sunt cum s-ar zice… Dar te rog să nu cauţi a mă îmbuna cu „luminăţia-voastră”. Cum ai ajuns aici, stimabile? Cum ai ajuns?

— Luminăţia-voastră, adică excelenţă! Scuzaţi-mă, am crezut că sunteţi luminăţia-voastră. Am greşit… M-am încurcat – se în-tâmplă uneori. Semănaţi leit cu prinţul Korotkouhov, cu care am avut onoarea să mă întâlnesc la cunoştinţa mea, domnul Puzâriov… Vedeţi şi eu cunosc prinţi. M-am întâlnit cu un prinţ la un cunoscut al meu. Deci nu mă puteţi lua drept ceea ce mă luaţi. Nu-s hoţ. Excelenţă, nu daţi alarma! Şi chiar dacă aţi chema slugile aici, ce-ar ieşi din asta?

— Dar cum ai picat la noi? Ţipă doamna. Cine eşti?

— Da, da, cine eşti? Reluă soţul; iar eu credeam, bombonico, că motanul se vârâse sub pat şi strănuta. Când colo, el era. Ah, târâtură! Cine eşti? Spune odată!

Moşneguţul tropăi din nou pe covor.

— Dar nici nu mă lăsaţi să vorbesc, excelenţă. Aştept să isprăviţi dumneavoastră… Vă urmăresc cu plăcere glumele spirituale, în ce mă priveşte, excelenţă, e o istorie caraghioasă la mijloc. Vă voi povesti de-a fir-a-păr toată pătărania. Toate se vor lămuri, excelenţă, fără să daţi, adică, alarma! Comportaţi-vă cu mine într-un chip mărinimos… N-are nici o importanţă că am stat un pic sub pat… Nu mi-am pierdut prin asta ighemoniconul. Asta-i o istorie extrem de comică! Izbucni Ivan Andreevici, adresându-se soţiei cu o mină rugătoare. Mai cu seamă dumneavoastră o să râdeţi cu poftă! Vedeţi pe scenă un soţ gelos. Vedeţi cum mă înjosesc şi mă înjosesc singur, de bunăvoie. Desigur, eu am omo-rât-o pe Amişka, dar… Doamne sfinte, nici nu mai ştiu ce spun.

— Dar cum ai intrat aici? Cum?

— Profitând de întunecimea nopţii, excelenţă, folosindu-mă deci de bezna asta… Sunt vinovat! Iertaţi-mă, excelenţă! Vă cer, cu capul plecat, iertare! Nu sunt decât un soţ ofensat şi nimic mai mult. Nici să nu vă treacă prin minte că aş fi fost amant! Eu nn-s amant. Soţia dumneavoastră este foarte virtuoasă^ dacă pot îndrăzni să mă exprim astfel. Este pură şi nevinovată!

— Ce? Ce? Ce îndrăzneşti să spui? Izbucni bătrânul, tropăind iarăşi. Ai înnebunit, hai? Cum cutezi să te exprimi astfel despre soţia mea?

— Ticălosul ăsta, ucigaşul care a omorât-o pe Amişka! Începu să ţipe doamna, înecându-se în lacrimi. Cum mai are curaj!

— Excelenţă, excelenţă! M-a luat gura pe dinainte, exclamă buimăcit Ivan Andreevici. M-a luat gura pe dinainte şi atâta tot! Ziceţi că nu-s în -toate minţile… Mă închin cu smerenie şi vă rog să fiţi atât de bun şi s-o ziceţi. V-aş da şi mâna, dar nu îndrăznesc. N-am fost singur, eu eram unchiul… Vreau să spun, adică, că nu pot fi luat drept amant… Doamne, Dumnezeule! Iar mă ia gura pe dinainte… Fără supărare, excelenţă! Exclamă Ivan

Andreevici către soţie. Sunteţi femeie, înţelegeţi prin urmare ce-i amorul, adică un sentiment delicat… Dar ce-i cu mine? Iar o iau pe de lături! Vreau să spun, cu alte cuvinte, că sunt bătrân, drept vorbind, un om în vârstă, un bătrân, dar care nu poate fi amantul dumneavoastră… Amant este Richardson, prin urmare craidonul… Deraiez din nou. Dar dumneavoastră vă daţi seama că eu sunt o persoană instruită, cunosc literatura. Râdeţi, excelenţă! Mă bucur şi încă nespus, excelenţă, că v-am provocat râsul. Vai, ce bucuros sunt că v-am provocat râsul!

— Doamne Dumnezeule! Ce om distractiv! Exclamă doamna, izbucnind în hohote de râs.

— Da, curat distractiv şi ce colbăit! Zise bătrânul, bucuros că soţia sa îşi descreţise fruntea. Bombonico, dânsul nu poate fi hoţ. Dar cum a intrat aici?

— Într-un mod cam straniu, recunosc. Într-adevăr, straniu, excelenţă, ca-n romane. Cum? In puterea nopţii, în capitala unei ţări, un om sub pat! E ceva straniu, de râs. Un fel de Rinaldo Rinaldini. 3 Dar asta nu-i nimic. De altfel, totul e un fleac, excelenţă. Am să vă povestesc totul – totul… Am să vă fac rost, excelenţă, de un nou căţeluş – un giuvaer! Are blana ia atâta de lungă şi nişte lăbuţe scurte, scurte de tot: nu poate face nici doi paşi – o ia la fugă, dar se încurcă în propriul său păr şi se rostogoleşte la pământ. Se hrăneşte numai cu zahăr. Am să vi-l aduc, excelenţă, neapărat o să vi-l aduc.

— Ha-ha-ha-ha-ha! Doamna se tăvălea de râs pe sofa. Dumnezeule mare, are să mă apuce toate istericalele… Vai, ce distractiv!

— Da, da! Ha-ha-ha! Ci-ha, ci-ha, ci-ha! Ce distractiv, ce colbăit, ci-ha, ci-ha, ci-ha!

— Excelenţă, sunt în al nouălea cer de fericire, excelenţă! V-aş oferi mâna, dar nu îndrăznesc, excelenţă. Îmi dau seama că-mi pierdusem capul. Acum, însă, parcă mi se deschid ochii. Sunt convins că soţia mea este pură şi nevinovată. Degeaba o bănuiam.

— Soţia, soţia lui! Exclamă doamna, râzând cu lacrimi.

— E însurat! Cu a-de-vă-rat? Asta nu mi-ar fi trecut prin cap pentru nimic în lume, adăugă moşul.

— Excelenţă, nevastă-mea – ea poartă toată vina, adicătelea eu sunt adevăratul vinovat. Am bănuit-o de infidelitate. Am aflat că aici se aranjase un rendez-vous – aici sus. Am interceptat o scrisorică în acest sens. Am greşit etajul şi m-am trezit sub pat…

— He-he-he-he!

— Ha-ha-ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha-ha! Izbucni în sfârşit în hohote şi Ivan Andreevici. Ah, cât sunt de fericit! Ah, cât sunt de înduioşat, văzând că toţi am căzut de acord şi suntem fericiţi. Soţia mea e absolut nevinovată. De asta sunt aproape sigur. Trebuie neapărat să fie aşa. N-am drelptate, excelenţă?

— Ha-ha-ha! Ci-ha, ci-ha! Ştii cine-i asta, bombonico? Izbuti în sfârşit să adauge bătrânul, oprindu-se din râs.

— Cine? Ha-ha-ha! Cine?

— Asta-i dama cea drăguţă, care face ochi dulci şi umblă c-un craidon. Pun rămăşag că asta-i soţia lui.

— Nu, excelenţă! Sunt încredinţat că nu-i ea. Am deplină certitudine.

— Dar, Doamne, Dumnezeule! Îţi pierzi degeaba vremea aici, izbucni doamna, întrerupându-şi râsul. Dă fuga sus, trap! Poate mai apuci să-i prinzi…

— Bine, excelenţă, zbor! Dar sunt încredinţat că n-am să prind pe nimeni, excelenţă. Nu-i ea. Dinainte sunt sigur. Ea-i acasă acuma. Numai eu îs de vină! Sunt gelos şi atâta tot! Ce ziceţi, excelenţă, e cu putinţă oare, să-i prind acolo, sus?

— Ha-ha-ha!

— He-he-he! Ci-ha, ci-ha!

— Repede-te sus, repede-te! Iar la plecare, treci pe la noi ca să ne povesteşti, exclamă doamna. Sau, ştii ce? Mai bine mâine dimineaţă. Adă-o şi pe ea, ţin s-o cunosc.

— Rămâneţi cu bine, excelenţă, rămâneţi cu bine! Am s-o aduc, neapărat. Sunt încântat de cunoştinţă. Sunt fericit şi

bucuros că totul s-a rezolvat pe neaşteptate şi încă aşa de bine.

— Şi căţelul, să nu-l uiţi: înainte de toate, să-mi aduci căţelul!

— Îl aduc, excelenţă, neapărat îl aduc! Reluă Ivan Andreevici, intrând iarăşi ca furtuna în odaie, după ce îşi luase o dată rămas bun şi ieşise. Îl aduc negreşit! E aşa de drăguţ! Parcă-i făcut de cofetar din zaharicale. Şi aşa e; merge, dar se încurcă în laţele sale şi buf! La pământ. Zău aşa! Îi şi spun soţiei: „Oare de ce cade mereu, mămiţico?” „Fiindcă-i mititel şi drăguţ!” îmi răspunde ea. Piarcă-i făcut din zahăr, zău aşa, din zahăr! Cu bine, excelenţă, bucuros de cunoştinţă, foarte încântat de cunoştinţă!

Ivan Andreevici făcu o reverenţă şi ieşi.

— Ehei, stimate domn! Mai stai puţin. Întoarce-te din nou! Strigă bătrânelul după Ivan Andreevici care plecase.

Ivan Andreevici se întoarse pentru a treia oară.

— Ascultă, îl caut pretutindeni pe motan şi nu-l găsesc. Nu cumva te-ai întâlnit cu dânsul cât ai stat sub pat?

— Nu, nu m-am întâlnit, excelenţă. De altfel, sunt încântat de cunoştinţă… Socot că e o mare cinste pentru mine…

— Acuma e gutunărit şi strănută, strănută mereu! Trebuie bătut.

— Da, excelenţă, de bună seamă. Măsurile de corecţiune sunt necesare pentru animalele domestice.

— Ce zici?

— Zic, excelenţă, că pedepsele de corecţiune sunt necesare pentru infiltrarea spiritului de supunere în animalele domestice.

— Aha! Bine, bine! Umblă sănătos, umblă sănătos! Numai atâta am avut să-ţi spun.

Ieşind în stradă, Ivan Andreevici rămase multă vreme ca-n aşteptarea unei congestii cerebrale iminente. Îşi scoase pălăria din cap, îşi şterse sudoarea rece de pe frunte, îşi miji ochii, rămase o clipă pe gânduri şi după aceea o luă spre casă.

Mare-i fu uimirea când află acasă că Glafira Petrovna se întorsese demult de la teatru. O apucase durerea de măsele, trimisese la doctor şi după lipitori. Iar acum şedea în pat, aşteptându-l pe Ivan Andreevici.

Ivan Andreevici se plesni mai întâi cu palma peste frunte; apoi porunci să i se deie de spălat şi de curăţat; în sfârşit, se hotărî să intre în dormitorul soţiei sale.

— Mă rog, ia spune-mi, pe unde îţi petreci dumneata vremea? Ian te uită în ce hal eşti! Şi ce mutră 1 Pe unde ai hălăduit brambura? Bravo, domnul meu: soţia ţi se zbate în chinurile morţii, iar dumneata nu eşti de găsit în tot oraşul. Unde ai fost? Nu cumva ai umblat ca să mă prinzi din nou? Ai vrut să împiedici un rendez-vous, pe care eu l-aş fi fixat nu ştiu cui? Ruşine, domnul meu! Halal soţ mai eşti! In curând, are să te arate lumea ou degetul.

— Mămiţico! Rosti Ivan Andreevici.

Încercând în clipa aceea un sentiment de adâncă tulburare, el simţi nevoia de ia vârî mâna în buzunar după batistă şi îşi întrerupse vorbirea în lipsă de cuvinte, gânduri şi curaj… Dar uimirea, spaima şi groaza îl cuprinseră, când – o dată cu batista – îi pică din buzunar şi trupul răposatei Amişlca! Ivan Andreevici nu băgase de seamă, în culmea disperării, când era nevoit să iasă de sub pat, că vârâse în buzunar pe Amişlca, într-un moment de panică, cu vaga speranţă de a şterge urmele crimei, de a ascunde corpul delict şi de a evita astfel pedeapsa meritată.

— Ce-i asta? Ţipă soţia. Un căţeluş mort! O, Doamne 1 De unde-i? Ce-i cu dumneata? Unde ai fost? Răspunde odată: unde ai fost?

— Mămiţico! Răspunse Ivan Andreevici, înlemnind mai rău decât Amişlca. Mămiţico…!

Dar aici îl vom părăsi pe eroul nostru pentru altă dată – deoarece cu asta începe o aventură cu totul nouă şi aparte. Cândva, domnilor, vă vom povesti aceste nenorociri şi prigoniri ale sorţii. Dar vă rog să conveniţi că gelozia este o

patima de neiertat, ba mai mult decât atât: e o adevărată pacoste…!

SFÂRŞIT